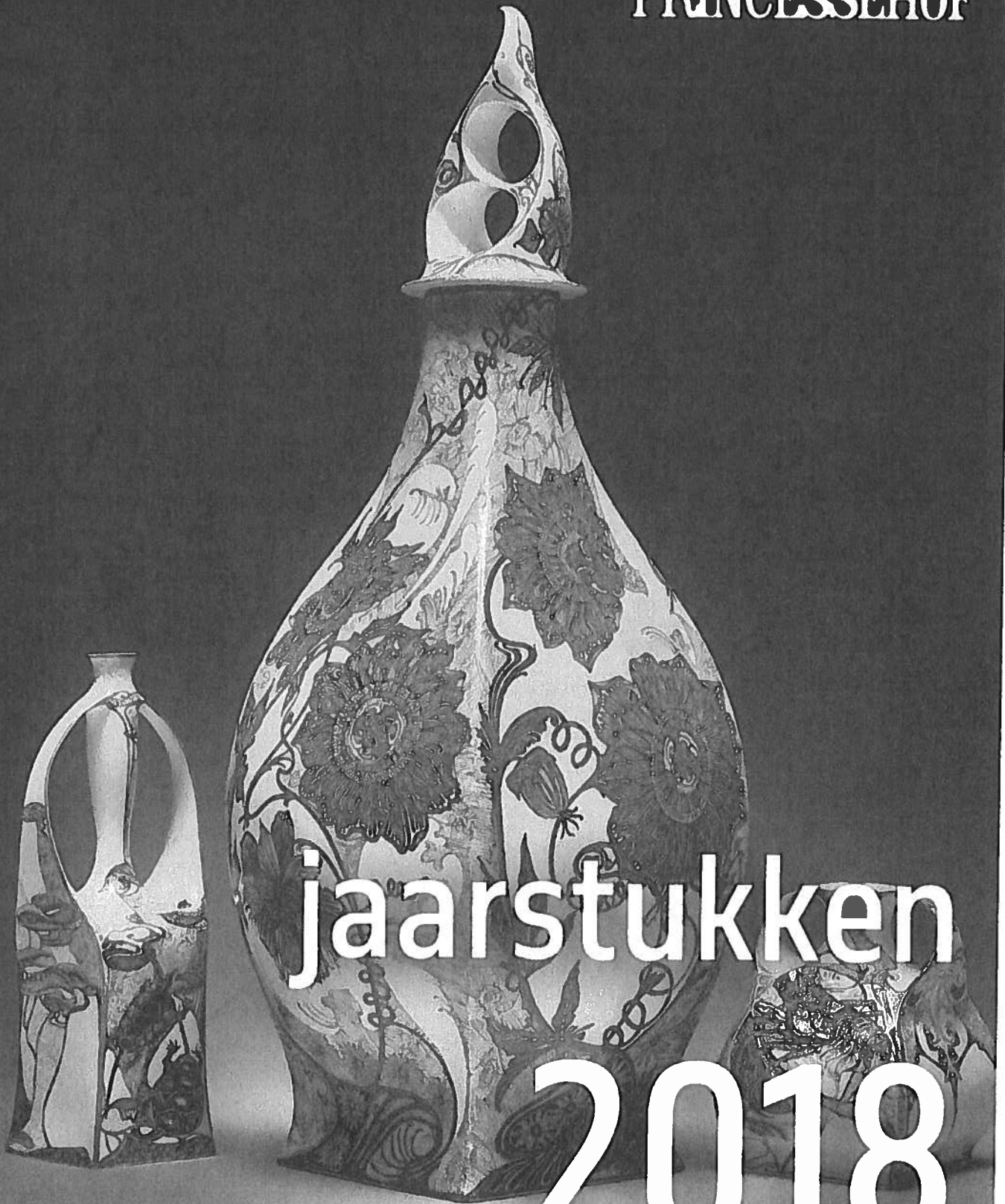

KERAMIEK
MUSEUM
PRINCESSEHOF

jaarstukken

2018

**STICHTING
KERAMIEKMUSEUM
HET PRINCESSEHOF**

**JAARSTUKKEN
2018**

Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof

Bezoekadres	Grote Kerkstraat 11 8911 DZ Leeuwarden
Postadres	Postbus 1239 8900 CE Leeuwarden
Telefoon	058 - 29 48 958
Internet	www.prinsessehof.nl
Email	info@prinsessehof.nl

INHOUDSOPGAVE

Bericht van de raad van toezicht	4
1. Jaarverslag 2018	6
1.1 Algemeen	7
1.2 Bestuursverslag	9
1.3 Begroting 2019	24
1.4 Toelichting Eigen Vermogen	25
2. Jaarrekening 2018	26
2.1 Balans per 31 december 2018 - model I	27
2.2 Categoriele exploitatierekening 2018 - model IIb	29
2.3 Categoriele en functionele exploitatierekening 2018 - model IIc	31
2.4 Kasstroomoverzicht	33
2.5 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	34
2.6 Toelichting op de balans per 31 december 2018	37
2.7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	42
2.8 Toelichting op de exploitatierekening 2018	43
2.9 Prestatieverantwoording - model III	48
2.10 Verbonden partijen	49
3. Overige gegevens	50
3.1 Resultaatbestemming	51
3.2 Vaststellen jaarrekening 2018	52
3.3 Gebeurtenissen na balansdatum	53
3.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	54
Bijlage I	
Nevenfuncties 2018 bestuur en raad van toezicht	55

BERICHT VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Jaarrekening

De door de directeur-bestuurder opgestelde jaarrekening over het boekjaar 2018 van Stichting Keramiëkmuseum Het Prinsessehof is, conform de statuten, door de accountant van HZG accountants & adviseurs gecontroleerd en door hen van een goedkeurende verklaring voorzien. De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen onder de overige gegevens.

De directeur-bestuurder heeft de jaarrekening vastgesteld en deze ter beoordeling en goedkeuring aan de raad van toezicht voorgelegd. De jaarrekening gaat vergezeld van het verslag van bevindingen van de accountant.

Toezicht

De raad van toezicht past de Governance Code Cultuur volledig toe:

- Keramiëkmuseum Het Prinsessehof is zich bewust van de Governance Code Cultuur. Ze volgt de ontwikkeling van de Code;
- Het besturingsmodel bestuur-toezicht is een bewust keuze, die eenduidig wordt gevolgd. De raad van toezicht is verbonden aan de overkoepelende stichting Beheer Fries Museum en Keramiëkmuseum Prinsessehof. Alle personeelsleden, inclusief de directeur-bestuurder, hebben een contract met de stichting Het Fries Museum of de stichting Keramiëkmuseum Het Prinsessehof;
- De verhouding tussen bestuur en organisatie is vastgelegd in een bestuursreglement;
- De rechtspositie en de bevoegdheden van de raad van toezicht zijn beschreven in de statuten van de stichtingen. Alle toezichtfuncties zijn onbezoldigd;
- De samenstelling van de raad van toezicht gebeurt op basis van deze profielschets, die aandacht besteedt aan de deskundigheid, de diversiteit en de onafhankelijkheid van de raad. Vacatures voor de raad van toezicht worden in principe openbaar gepubliceerd. Voor de vacature van twee nieuwe leden einde 2018 is daarom gebruik gemaakt van openbare publicatie. Conform de statuten worden Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân in de gelegenheid gesteld elke voorgedragen kandidaat te spreken voordat die wordt benoemd door de raad van toezicht;
- Leden van de raad van toezicht verrichten geen betaalde uitvoerende taken voor de organisatie. Als dit in een uitzonderlijk geval nodig zou zijn, wordt advies gevraagd aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân en, na afweging van het advies door de raad van toezicht, neemt het betreffende lid ontslag uit de raad van toezicht;
- Te allen tijde vermijden toezichthouders belangverstremming tussen hun andere bezoldigde en onbezoldigde functies en hun functie in de raad van toezicht van de stichting Beheer Fries Museum en Keramiëkmuseum Prinsessehof;
- De raad van toezicht houdt toezicht op het behoorlijke bestuur van de organisatie, met aandacht voor inhoudelijk beleid, financieel beleid, risicobeheer, interne procedures, en externe controle door een onafhankelijke accountant. Verantwoording wordt aan overheden en fondsen afgelegd via door accountants gecontroleerde en goedgekeurde jaarrekening en jaarverslag.

In het verslagjaar is viermaal een vergadering van de raad van toezicht geweest. Voor de vergaderingen van de raad van toezicht is er een voorbereidend overleg tussen de voorzitter van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder. De raad van toezicht is gestart met een commissie Audit & Financiën. Deze commissie heeft voorafgaand aan de vergadering van de raad van toezicht met de directeur-bestuurder en het hoofd Finance & Control de begroting voor 2019 besproken en daarover aan de raad advies uitgebracht. Daarnaast is tussentijds overleg gevoerd tussen de voorzitter van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder en op onderdelen tussen portefeuillehouders van de raad van toezicht, de directeur-bestuurder en leden van het managementteam. In de vergaderingen zijn de jaarstukken 2017 en de begroting 2019 vastgesteld en wordt de uitvoering van het beleid gevolgd.

In 2018 zijn tevens in de raad van toezicht besproken: update Governance Code Cultuur, ontwikkeling regioprofiel We the North, gezamenlijke bijeenkomst met de raden van toezicht van het Groninger Museum en het Drents Museum, monitorgesprekken Raad voor Cultuur en ministerie van OCW, heroriëntatie culturele basisinfrastructuur Provinsje Fryslân, financieel risico tentoonstelling Made in Holland, actualisering statuten en bestuursreglement (die zal worden voltooid in 2019), update analyse weerstandsvermogen, start raadscommissie Audit & Financiën, update profielschets raad van toezicht, werving nieuwe leden raad van toezicht, management letter en reactie bestuur, evaluatie investering zakelijke markt 2017-2018. Daarnaast staat periodiek ingepland: ingekomen stukken, kwartaalrapportages, voortgang organisatie- & personeelsplan 2017-2024, terugkoppeling ondernemingsraad, functionering bestuur en raad, nevenfuncties bestuur en leden raad van toezicht.

Leeuwarden, 25 maart 2019

Raad van toezicht:

Dhr. drs. K.J. Storm, voorzitter (tot en met 26 maart 2018)

Dhr. drs. H.H. Apotheker, voorzitter (vanaf 27 maart 2018)

Mw. H.C. Alberdingk Thijm

Dhr. prof. dr. R.E.O. Ekkart

Dhr. R. Mulder

Mw. L. Vos MSM

Dhr. drs. C. Groeneveld

Dhr. ir. J.W.G. Vernooij

Mw. mr. D. Kingma

1. JAARVERSLAG 2018

1.1 ALGEMEEN

OPRICHTING

De Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof is opgericht op 19 april 2001 en is gevestigd in de Grote Kerkstraat 11, 8911 DZ Leeuwarden. Bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Friesland is de stichting ingeschreven in het stichtingenregister onder nummer 01092532.

STATUTAIRE DOELSTELLING

De stichting heeft ten doel het inrichten en exploiteren van het museum 'Keramiekmuseum Het Prinsessehof' te Leeuwarden en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

- het vermogen van de stichting ten tijde van de oprichting
- subsidies, bijdragen, retributies en donaties
- schenkingen, erfstellingen en legaten
- alle andere verkrijgingen en baten

MISSIE

Keramiekmuseum Prinsessehof verbindt de werelden van Oost en West en vroeger en nu aan de hand van keramiek. Het brengt cultuurliefhebbers in contact met de hoogwaardige collectie en biedt verdieping door toonaangevende contextualisering. Het museum ontwikkelt deze collectie actief, ook als inspiratiebron voor nieuwe generaties makers. Vanuit het Prinsessehof als culturele plek in Leeuwarden versterkt het museum de actuele en internationale waarde van keramiek.

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Voor de periode 2017-2020 heeft Keramiekmuseum Prinsessehof de volgende strategische doelstellingen:

- contact met de wereld (internationaal gericht)
- onderscheiden positionering (versterking actuele keramiek)
- presenteren buiten de muren (extra inspanning voor internationaal gerichte presentaties en nationaal het inzetten van teasers)
- verbeteren van de financiële exploitatie (focus op winkel, horeca en evenementen)

ORGANISATIE

Stichting Keramiekmuseum het Prinsessehof heeft met Stichting het Fries Museum een gezamenlijke organisatie. Dit houdt in dat het grootste deel van de werknemers voor beide organisaties actief is. De organisatie heeft drie lijnafdelingen (Publiek & Programma, Collecties en Facilitaire Zaken) en drie stafafdelingen (Directie, Human Resources en Finance & Control). De directeur-bestuurder vormt samen met het hoofd Publiek & Programma, het hoofd Collecties en het hoofd Facilitaire Zaken het managementteam. Het MT wordt geadviseerd door het hoofd Human Resources en het hoofd Finance & Control.

GOVERNANCE CODE CULTUUR

De bestuurlijke organisatie van Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof werkt volgens het bestuur-toezicht model. Het bestuur wordt gevormd door de directeur-bestuurder. De raad van toezicht toetst het artistiek-inhoudelijke beleid van het museum op basis van de goedgekeurde en vastgestelde beleidsuitgangspunten, ziet toe op een doelmatige en controleerbare besteding van de middelen, adviseert het bestuur en ondersteunt waar nodig bij het leggen en onderhouden van externe contacten. De raad van toezicht keurt de begroting en jaarrekening goed. Zij is tevens

verantwoordelijk voor de aanstelling, de honorering, het functioneren en het ontslag van het bestuur. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van beleid, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch.

De raad van toezicht werkt met een profielschets en een rooster van aftreden. De leden zijn onafhankelijk. Bij de werving van nieuwe leden wordt een vacature geplaatst. De raad van toezicht voert functioneringsgesprekken (planning, functionering, beoordeling) met het bestuur.

SUBSIDIERING MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP (OCW)

De belangrijkste subsidieverstrekker van Keramiekmuseum Princessehof is het ministerie van OCW. Het ministerie hanteert een beleidsperiode van 4 jaar en stelt voor de totale periode subsidie beschikbaar. Het jaar 2018 is het tweede jaar van de beleidsperiode 2017-2020. Jaarlijks legt Princessehof verantwoording af aan het ministerie volgens het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020.

Het ministerie heeft met Keramiekmuseum Princessehof prestatieafspraken gemaakt. De prestatieverantwoording wordt opgesteld volgens model III – activiteit en bereik musea - van het handboek en is onderdeel van de jaarrekening.

SUBSIDIERING GEMEENTE LEEUWARDEN

De Gemeente Leeuwarden subsidieert eveneens Keramiekmuseum Princessehof. Ze stelt jaarlijks een subsidie beschikbaar die iets groter is dan de huur voor de gemeentelijke gebouwen die het museum jaarlijks moet betalen. Hiervoor moet jaarlijks een subsidieverzoek worden ingediend. Met de gemeente is de afspraak gemaakt dat de verantwoording van de subsidiegelden dezelfde is als die voor het Ministerie van OCW.

VRIJSTELLING SUCCESSIE- EN SCHENKINGSRECHT

Per 1 januari 2008 merkt de Belastingdienst Keramiekmuseum Het Princessehof aan als Algemeen Nut Beoogde Instelling (ANBI). Het museum is hiermee geheel vrijgesteld van successie- en schenkingsrecht. De aanmerking geldt voor onbepaalde tijd. De beslissing is gebaseerd op artikel 6.33 Wet inkomstenbelasting 2001.

CONTROLEVERKLARING

De jaarrekening 2018 van Keramiekmuseum Het Princessehof is door de accountant van HZG accountants & adviseurs gecontroleerd volgens de algemene verantwoording in het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020.

1.2 BESTUURSVERSLAG

ALGEMEEN

Het bestuur van Keramiekmuseum Het Prinsessehof wordt gevormd door stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof. De bestuursstructuur van deze stichting is als volgt: een raad van toezicht en een bestuur. Het secretariaat is in handen van mevrouw B. Vis, managementassistent.

De financiële verslaglegging is in handen van het hoofd van de ondersteunende afdeling Finance & Control.

Samenstelling bestuur

De stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof kent de volgende samenstelling van het bestuur:

de heer K.J.R. Callens, directeur-bestuurder

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van het beleid, zowel inhoudelijk, financieel en organisatorisch.

Toeziht

In het verslagjaar is viermaal een vergadering van de raad van toezicht geweest. Voor de vergaderingen van de raad van toezicht is er een voorbereidend overleg tussen de voorzitter van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder. De raad van toezicht is gestart met een commissie Audit & Financiën. Deze commissie heeft voorafgaand aan de vergadering van de raad van toezicht met de directeur-bestuurder en het hoofd Finance & Control de begroting voor 2019 besproken en daarover aan de raad advies uitgebracht. Daarnaast is tussentijds overleg gevoerd tussen de voorzitter van de raad van toezicht en de directeur-bestuurder en op onderdelen tussen portefeuillehouders van de raad van toezicht, de directeur-bestuurder en leden van het managementteam.

In de vergaderingen van de raad van toezicht zijn de jaarstukken 2017 en de begroting 2019 beoordeeld en goedgekeurd. De raad volgt de uitvoering van het beleid zoals vastgesteld in het activiteitenplan 2017-2020. Er wordt een kwartaalrapportage verstrekt aan de raad van de activiteiten en de raad ontvangt deelbeleidsplannen.

Samenstelling raad van toezicht inclusief data van aan- en aftreden:

raad van toezicht					
Stichting Beheer Fries Museum/Keramiekmuseum Het Prinsessehof					
<u>Rooster van aftreden</u>					
Naam	Termijn	Aantreden	Aftreden	Einde termijn	
De heer drs. K.J. Storm (vz t/m 26-03-2018)	1 ^e	mrt-14	dec-18		x
De heer drs. H.H. Apotheker (vz vanaf 27-03-2018)	1 ^e	mrt-18	x	mrt-22	
Mevrouw L. Vos MSM	1 ^e	mrt-15	x	mrt-19	
Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm	3 ^e	okt-07	dec-18		x
De heer R. Mulder	3 ^e	sep-09	x	sep-21	
De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart	2 ^e	dec-13	x	dec-21	
De heer drs. C. Groeneveld	1 ^e	mrt-15	x	mrt-19	
De heer ir. J.W.G. Vernooij	1 ^e	mrt-16	x	mrt-20	
Mevrouw. mr. D. Kingma	1 ^e	mrt-16	x	mrt-20	

Statutair worden de leden voor ten hoogste 4 jaar benoemd en zijn na afloop van een zittingsperiode

tweemaal herbenoembaar. De raad van toezicht bestaat uit tenminste 5 en ten hoogste 9 leden.

Nevenactiviteiten

Als bijlage bij de jaarrekening is een overzicht toegevoegd met een overzicht van de nevenactiviteiten van de leden van de raad van toezicht en van de directeur-bestuurder.

Wet Normering Topinkomens

De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt na indexering voor 2018: € 189.000. De WNT is van toepassing op topfunctionarissen. Als topfunctionarissen worden aangemerkt de leden van het hoogste uitvoerende orgaan (raad van bestuur of directie) en de leden van het toezichthoudende orgaan (raad van toezicht). Voor de bepaling van de bezoldiging van de directeur-bestuurder is gestart met een commissie Organisatie & Remuneratie, die de raad van toezicht adviseert.

De leden van de raad van toezicht zijn onbezoldigd. De bezoldiging van de directeur-bestuurder blijft binnen de wettelijk gestelde kaders.

FINANCIEEL

Jaarrekening en bestemming exploitatiesaldo

Namens de directeur-bestuurder is de jaarrekening over het boekjaar 2018 van stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof opgesteld. Na vaststelling door de directeur-bestuurder is de de jaarrekening ter controle en goedkeuring voorgelegd aan de raad van toezicht. De raad heeft de accountant van HZG accountants & adviseurs opdracht gegeven de jaarrekening te controleren. De accountant heeft de controle uitgevoerd en de jaarrekening van een goedkeurende verklaring en een bijhorend verslag voorzien. Mede op grond van die controleverklaring en het bijbehorende verslag van de accountant heeft ook de raad van toezicht de jaarrekening goedgekeurd.

Resultaten

Het boekjaar 2018 wordt afgesloten met een voordelig exploitatiesaldo van € 333.136 dat na de resultaatbestemming conform de richtlijnen van OCW verwerkt wordt.

Baten

Hogere baten

Publieksinkomsten	526.988
Indirecte inkomsten	179.964
Private middelen-fondsen	103.859
Subsidie OCW	36.820

Lagere baten

Private middelen-vrienden	5.752
Incidentele publieke subsidies	37.900
Saldo Baten	803.979

Lasten

Hogere lasten

Personeelslasten	185.440
Huisvestingslasten	95.682
Afschrijvingen	3.297
Overige lasten	219.727

Lagere lasten

Aankopen	33.303
Saldo Lasten	470.843

Resultaat	333.136
------------------	----------------

Voor een toelichting: zie de afzonderlijke posten in de jaarrekening.

Financiële positie

Het Eigen Vermogen ultimo 31.12.2018 is € 781.267 en bestaat uit een algemene reserve van € 610.101 en een bestemmingsfonds OCW algemeen van € 171.166.

De algemene reserve van Keramiekmuseum Het Prinsessehof is vrij besteedbaar.

Weerstandsvermogen op basis van de financiële risicoanalyse

De door Keramiekmuseum Prinsessehof in 2015 opgestelde financiële risicoanalyse is einde 2018 herijkt, besproken met de externe accountant en goedgekeurd door de raad van toezicht. In verhouding tot de risico's die de organisatie loopt, ligt het weerstandsvermogen einde 2018 op 105% van het gewenste niveau, 45% hoger dan een jaar eerder.

Strategie bij tegenvallende inkomsten

Keramiekmuseum Prinsessehof heeft voortdurend oog voor het financiële jaarresultaat. Dat resultaat streeft steeds naar voldoende inkomsten om de uitgaven te dekken, tenzij investeringen andere keuzes noodzakelijk of wenselijk maken. In dat geval handelt de directeur-bestuurder slechts na akkoord van de raad van toezicht.

Beheersinstrumenten voor de uitgaven zijn realistische en geaccordeerde begrotingen voor lijnwerkzaamheden en projecten, fraudeanalyse met fraudewerende maatregelen, periodieke managementrapportages en overleg met projectleiders, en strikt uitgewerkte financiële procedures voor betalingen door midden van functiescheidingen tussen budgethouders voor lijn- en projectactiviteiten, beoordelaars, boekhouding en controle door de financiële administratie en de bestuurder-directeur als uiteindelijke uitvoerder van de betaling, die op haar beurt door de controller wordt gereviseerd.

De strategie van Keramiekmuseum Prinsessehof wat betreft tegenvallende bezoekersinkomsten is om die situatie vooral te vermijden. Inkomsten worden daarom behoudend begroot. Mogelijkheden om in de loop van een jaar uitgaven te beperken zonder de kwaal (een negatief resultaat) erger te maken, zijn beperkt. Deze strategie heeft in het verleden steeds haar deugdelijkheid bewezen, zodat ondanks tegenvallende bezoekcijfers de begrote inkomsten toch werden gehaald.

Het grootste risico wat betreft inkomsten is de vermindering of beëindiging van de bijdrage van overheden. Niet-indexering van bijdragen (door de gemeente Leeuwarden) vangt de organisatie op door het genereren van meer eigen inkomsten. Beperkte vermindering van bijdragen vangt de organisatie op door middel van maximaal gebruik te maken van een flexibele schil en van scenario

planning, zodat de organisatie als nodig tijdelijke contracten zonder vervolg kan beëindigen. Ernstige vermindering of beëindiging van de bijdrage leidt onvermijdelijk tot een reorganisatie of een beëindiging van de organisatie. De organisatie heeft om die redenen in 2013-2014 een reorganisatie uitgevoerd. De organisatie heeft sindsdien geen vet meer op de botten. Verdere vermindering van het personeelsbestand betekent onvermijdelijk discontuïteit en vermindering van kennis, motivatie en resultaat. De organisatie doet er alles aan om die situatie te vermijden door de doelgerichte en doelmatige inzet van personeel en tegelijk volop oog te hebben voor de medewerkers en de vrijwilligers die hart en ziel in het bedrijf investeren.

Voor het geval er alsnog minder inkomsten of meer uitgaven dan begroot zijn, dekt de algemene reserve de operationele risico's vanuit een realistische en actuele financiële risicoanalyse.

Financiële risicoanalyse

In 2018 werd de financiële risicoanalyse up-to-date gebracht met de ervaring van 2016-2018. Op basis van deze risicoanalyse is berekend dat het totaalbedrag aan geschatte risico's € 744.200 is. De risico's, opgenomen in de risicoanalyse, zijn nu:

- Tegenvallende publieksinkomsten, inkomsten uit winkel en inkomsten uit horeca.
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 395.000 aan jaarlijkse inkomsten op deze onderdelen. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 124.000 is;
- Wijziging/wegvallen van overheidssubsidies.
Uitgangspunt is een risicobedrag van € 1.805.000 aan jaarlijkse subsidies die wordt ontvangen van het ministerie van OCW en de gemeente Leeuwarden. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 162.450 is;
- Risico op langdurige ziekte, zwangerschap en mantelzorg.
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 1.050.000 aan jaarlijkse vaste personeelskosten. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 131.250 is;
- Tegenvallende inkomsten voor tentoonstellingen en publicaties.
Uitgangspunt is een gemiddeld bedrag aan fondsenwerving van € 300.000 per jaar. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 90.000 is;
- Tegenvallende gebouw-gerelateerde kosten.
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 200.000 aan gebouw-gerelateerde kosten per jaar. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 90.000 is;
- Overige bedrijfskosten.
Uitgangspunt is een (risico)bedrag van € 272.500 aan overige bedrijfskosten. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 104.500 is;
- Reserve cao afspraken
Uitgangspunt is een risicobedrag voor wijziging cao-afspraken van € 105.000. Geschat is (o.b.v. kans*impact in jaren) dat voor de organisatie het risico € 42.000 is.

Het niveau van het eigen vermogen is bepalend in hoeverre risico's op korte termijn kunnen worden opgevangen. Tegenvallende inkomsten kunnen op korte termijn opgevangen worden met de algemene reserve. Daarnaast zullen er maatregelen genomen worden om op langere termijn de reserves weer op het gewenste niveau te brengen. Voorbeelden van maatregelen om dit doel te bereiken zijn o.a.:

- Kostenbeheersing
- Risicoanalyses
- Nieuwe financieringsbronnen

Liquiditeit en solvabiliteit

De liquiditeit wordt gemeten aan de hand van de current ratio (vlottende activa + liquide middelen) / kort vreemd vermogen) bedraagt 1,60. Dit is als gezond te kwalificeren. Om zeker te zijn dat de stichting einde 2018 aan zijn verplichtingen zou kunnen voldoen, is hiervoor een financieringsfaciliteit aangetrokken. Door hoge eigen inkomsten was het aanspreken van de lening in 2018 niet nodig.

De solvabiliteit is in 2018 als goed te kwalificeren. De solvabiliteit (eigen vermogen / totale vermogen)*100%) bedraagt 64%.

Eigen inkomstennorm

Het percentage eigen inkomsten Keramiekmuseum Het Prinsessehof 2018 is 79%. (In 2017 bedroeg het percentage 55%.) De berekening is als volgt: totaal eigen inkomsten/totaal structurele subsidies.

Ondernemerschap

Keramiekmuseum Het Prinsessehof werkt met een jaarlijkse planning & control-cyclus waarvan de begroting, managementrapportages (minimaal 2 per jaar) en de jaarrekening deel uitmaken. Belangrijk onderdeel van de rapportages is het monitoren van de inkomsten: er wordt maandelijks een analyse gemaakt van de inkomsten. Onderdelen van deze analyse zijn de bezoekersaantallen met de daarbij behorende inkomsten, de exploitatie van de winkel en het restaurant en de opbrengsten van activiteiten en evenementen. Bespreking vindt, eveneens maandelijks, plaats in het managementteam en waar nodig vindt bijstelling van de budgetten en de acties plaats. Bij het vaststellen van de programmering wordt altijd meegenomen hoe de winkel en het restaurant toegevoegde waarde kunnen hebben en er zoveel mogelijk inkomsten gegenereerd kunnen worden. Ontwikkeling van het ondernemerschap is een van de vier strategische doelstellingen van het museum. Onder Organisatie is de uitwerking van deze doelstelling verder toegelicht.

De belangrijkste opgave in 2018 was de financiering van de grote tentoonstelling *Made in Holland* als onderdeel van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018 (LF2018), omdat er (via de BIS) geen extra financiering was en omdat de afgesproken bijdrage van de stichting LF2018 tweemaal werd verlaagd. Uiteindelijk heeft de stichting Keramiekmuseum het Prinsessehof het risico zelf genomen, in plaats van de selffulfilling prophecy toe te passen dat de tentoonstelling niet de (inter)nationale kwaliteit, uitstraling en aantrekkingskracht zou krijgen. Dit ondernemerschap heeft mede bijgedragen aan het publieke succes van 2018. Dit had evenwel ook slecht kunnen aflopen voor de al onvoldoende reserves, die ook al waren verminderd door de investering in de herinrichting naar aanleiding van de 100ste verjaardag van het museum en het terughalen van het bestemmingsfonds OCW. Het Prinsessehof blijft het betreuren dat de inmiddels bekroonde herinrichting en de cruciale inspanning voor LF2018 niet hebben geleid tot een incidentele investering van 10% via de BIS-bijdrage voor de periode 2017-2020. Daarom spant het museum zich in om te komen tot actiever betrokken stakeholders die ook durven en willen investeren in succes.

Het publieke succes heeft ook geleid tot een uitstekend omzet voor de vernieuwde winkel en theesalon. In het activiteitenplan zijn de doelstellingen wat betreft de omzet op jaarbasis resp. 125.000 euro (+25%) en 40.000 euro (+43%). Het resultaat van 2018 verhoudt zich als volgt tot dat van 2015 (omdat 2016-2017 door de succesvolle tentoonstellingen *Alma Tadema* en *Mata Hari* in het Fries Museum en door de herinrichting in 2017 voor het Prinsessehof niet als een doorsnee jaren kunnen worden beschouwd):

<i>(in euro)</i>	<i>2015</i>	<i>2018</i>	<i>beoogde toename</i>	<i>toename 2018 vs 2015</i>
omzet winkel	87.140	174.000	+25%	+100%
omzet theesalon	31.510	60.000	+43%	+90%

Wat betreft sponsoring concentreert Keramiekmuseum Prinsessehof zich volgens zijn meerjarig sponsorplan naast fondsenaanvragen voor publieksprojecten op welgestelde individuen. De in 2017 opgerichte Club Céramique (gestart met drie leden) beleefde in 2018 een mooi jaar en is uitgegroeid naar tien leden (met een opbrengst van 17.000 euro). De vereniging Vrienden van het Prinsessehof organiseerde op haar beurt een goed bezochte uitstap naar Huize Loet in 's-Hertogenbosch. Daarnaast werden 460.000 euro aan fondsen aangetrokken.

Belangrijke ontvangsten, vaak naar aanleiding van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018, waren bijeenkomsten met alle kamerheren van de Koning, buitenlandse ambassadeurs in Den Haag en Nederlandse culturele attachés werkzaam in het buitenland.

Binnen de stichting Collectiefonds, onder de koepel van de stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof, ontstond het eerste fonds op naam ten behoeve van het Prinsessehof: het Van Asperen-Van der Linden fonds.

PRESTATIES: ACTIVITEITEN & BEREIK

Model III - Activiteiten & bereik: Musea						
	Huidig Boekjaar	Bezoek	Activitei- tenplan	Bezoek	Vorig Boekjaar	Bezoek
TENTOONSTELLINGEN	Aantal		Aantal		Aantal	
1. Tijdelijke tentoonstellingen	12		7		10	
Totaal bezoeken [2+3+4+5]		88.180		40.000		36.834
2. Reguliere bezoeken		86.142		37.000		35.552
3. Bezoeken PO		1.235		2.100		1.163
4. Bezoeken VO		418		750		81
5. Bezoeken MBO / HO		385		150		38
Specificatie van bezoeken totaal						
6. Gratis bezoeken		13.520		13.333		12.564
7. Betaalde bezoeken		74.660		26.667		24.270
Overige bezoeken:		0				
8. Bezoeken website totaal		128.351		129.000		114.482
9. Aantal unieke bezoekers website		95.442		103.200		89.378
OVERIGE ACTIVITEITEN						
10. Schoolgebonden activiteiten	114	2.038	128	3.000	63	1.282
11. waarvan PO	57	1.235			55	1.163
12. waarvan VO	26	418			5	81
13. waarvan MBO / HO	31	385			3	38
14. Openbare activiteiten	163	4.517	140	2.850	76	2.014
15. Totaal overige activiteiten [10+14]	277	6.555	268	5.850	139	3.296

COLLECTIE

Veiligheidsplan

Het veiligheidsplan is up to date gemaakt in 2016.

Het veiligheidsplan bestaat uit de volgende onderdelen:

- Beleidsverklaring
- BHV, bedrijfshulpverleningsplan, conform NEN 4000
- ORP, ontruimingsplan, conform NEN 8112
- CHV, collectiehulpverleningsplan

Collectiebeleid

Een concept voor het Collectieplan 2017-2024 is door het hoofd Collecties ontwikkeld. Het zal begin 2019 door de conservatoren en het team Beheer, Behoud & Kennismanagement worden aangevuld. Ondertussen zijn onderdelen al in uitvoering.

Aanwinsten

De collectie is verder uitgebreid met bijzondere stukken, mede dankzij aankopen van de Ottema-Kingma Stichting, de Vrienden van het Prinsessehof en particuliere schenkingen, en dankzij de subsidieregeling voor collectieaankopen vanuit het Mondriaan Fonds. De volgende twee aanwinsten springen in het oog:

- In de twee vazen van zeep op houten transportkisten (MPH 2018-021 en 022, Translation Series 2009, gebruikt Meekyoung Shin [Korea, 1967] de eigenschappen van het materiaal als metafoor voor de transformatie die een object doormaakt wanneer het tussen mensen of culturen wordt uitgewisseld. Zeep verandert voortdurend van vorm om vervolgens helemaal op te lossen. Dit type vazen werd oorspronkelijk gemaakt voor de Europese markt. Ze werden verkocht als 'authentiek Chinees', al werden ze in China nooit gebruikt. Een dergelijk typisch exportproduct is voor Shin een fascinerend symbool van culturele uitwisseling. Daarom staan de vazen ook op de kisten waarin ze verscheept zijn: de verzendetiketten markeren de vele voorgaande bestemmingen en contexten die de vazen aan zich voorbij hebben zien trekken. Het werk was te zien in de tentoonstelling *In Motion – Ceramic Reflections in Contemporary Art*.
- Hollands porselein uit de achttiende eeuw is zeldzaam en mede daardoor beperkt vertegenwoordigd in de collectie van het Prinsessehof. De drie schalen die aan het Prinsessehof zijn geschonken door mevrouw Veder-Smit (MPH 2018-023, MPH 2018-024 en MPH 2018-025), twee van Loosdrecht en een van Amstel, tonen door hun identieke vorm en vrijwel identieke decoratie aan hoe de productie van Loosdrecht letterlijk wordt voortgezet in Ouder- en Nieuwer Amstel. Ze vormen dus sleutelwerken in de collectie. Ze zijn daarom opgenomen in de vaste presentatie *Van oost en west*.

Ontzamelen non-keramische objecten

Op basis van de Collectiestrategie 2011-2015 is in 2014 de teruggave van het omvangrijke non-keramische bruikleen van de Ottema-Kingma Stichting afgerond. Voor de overige niet-keramische voorwerpen is in het concept Collectieplan 2017-2024 vastgelegd dat deze vóór de verhuizing van de depotcollecties van het Prinsessehof naar het Kolleksjesintrum Fryslân (KSF), op dit moment voorzien in 2021 maar onder voorbehoud van financiële dekking, definitief zullen worden ontzamd.

Collectiebeheer

Om het beheer van de collectie duurzaam te verbeteren is in 2016 een plan opgesteld om de depotcollectie onder te brengen in het moderne en kostenefficiënte provinciale Kolleksjesintrum Fryslân (KSF), in oorsprong bestemd voor de Friese provinciale musea, waaronder het Fries Museum. Voor de uitvoering van de verhuizing naar het KSF zijn de door het ministerie van OCW aan de wettelijke erfgoedtaak toegewezen middelen volstrekt ontoereikend. Er wordt daarom gezocht naar aanvullende financiering. De Ottema-Kingma Stichting en de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting zegden alvast steun toe. Helaas gaf de provincie aanvankelijk geen toestemming voor deze inhuizing: die werd afhankelijk gesteld van de voltooiing van de ontzamelopdracht voor het gelieerde Fries

Museum, die in 2020 wordt afgerond. De uitvoering vindt daarom waarschijnlijk vanaf 2021 plaats, onder voorbehoud van de voltooiing van de ontzaming door het Fries Museum en van financiële dekking voor de verhuizing door het Prinsessehof.

Erfgoedinspectie

In verband met de inwerkingtreding van de Erfgoedwet heeft de Erfgoedinspectie in 2016 voor het eerst een audit in Keramiekmuseum Het Prinsessehof uitgevoerd. De aanbevelingen van de Inspectie zijn opgenomen in het concept Collectieplan 2017-2024. Daarin is meer aandacht besteed aan operationalisering, kwaliteitsmanagement en veiligheidsbeleid. Eind 2018 heeft een tussentijds gesprek met de Erfgoedinspectie plaatsgevonden. De Erfgoedinspectie heeft het belang van de verhuizing van de collectie naar het KSF onderschreven, maar vraagt het museum wel om een plan uit te werken voor het geval die verhuizing onverhoopt toch niet door kan gaan. Dit *fall-back* scenario zal in 2019 worden uitgewerkt.

Werkzaamheden 2018

In 2018 stond de grote tentoonstelling *Made in Holland* centraal, in het kader van van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018. Daarnaast is in 2018 het terugdringen van de achterstanden op het gebied van registratie en digitalisering voortgezet. Ook hebben de collectiemedewerkers voornamelijk volgens plan de registratie van nieuwe aanwinsten voltooid.

Voornemens 2019-2020

1. Vanaf 2019 een kwaliteitssysteem uitwerken dat:
 - Volledig aansluit bij internationaal gebruikelijke normen en daarmee bij het monitor-systeem van de erfgoedinspectie;
 - Door de afdeling zelf is samengesteld en wordt bijgehouden, dus ook veel intern draagvlak heeft;
 - Duidelijkheid geeft over kwaliteitsnormen en procedures aan de afdeling zelf, aan tijdelijke krachten en vrijwilligers en aan de afnemers van de diensten van de afdeling;
 - Inzicht geeft in de benodigde en daadwerkelijk ingezette capaciteit;
 - Door goed georganiseerde audits zal worden getoetst en gevolgd;
 - Door goede, gezamenlijke evaluaties binnen de afdeling van de audits en van eventuele incidenten en geconstateerde aandachtspunten zelflerend is, het systeem steeds verbetert en daarmee aansluit bij de doorontwikkeling van de organisatie als geheel;
 - In 2019 met bijgewerkt instellingsbeleid en up-to-date gegevens een nieuw informatieplan opstellen en implementeren: zorgen dat het Prinsessehof ook in het digitale domein een goed zichtbare en bruikbare bron van kennis, informatie en partnerschap wordt;
2. Eind 2019 een evaluatie van de afdeling uitvoeren, op basis waarvan de plannen voor de periode 2021-2024 zullen worden gekwantificeerd en gedetailleerd uitgewerkt. Dat geldt met name voor de verhuizing van de depotcollectie naar het KSF: in omvang de grootste uitdaging voor de afdeling in de beleidsperiode 2021-2024;
3. Vanaf 2019 de voorgenomen ontzaming van de collectie non-keramische voorwerpen ter hand nemen;
4. Zorgen dat in 2020 75% van de collectie online via de eigen website is te raadplegen waarvan 65% met digitaal beeld.

PUBLIEK & PRESENTATIES

Het nationale keramiekmuseum in Leeuwarden heeft een uitzonderlijk goed jaar achter de rug met 88.180 bezoekers. Dat is meer dan twee keer zoveel als ooit in de recente geschiedenis. De meeste bezoekers kwamen voor *Made in Holland: 400 jaar wereldmerk*. De tentoonstelling kreeg vier sterren van NRC en wordt door bezoekers beoordeeld met een 8,3. Publiekslieveling was *In Motion: Ceramic Reflections in Contemporary Art*, die te zien was tot en met 6 mei. De grote hedendaagse kunsttentoonstelling werd lovend ontvangen en kreeg een beoordeling van maar liefst 8,6. In de kelder van het stadspaleis eert het museum sinds 28 april een van zijn beroemdste bewoners: M.C. Escher.

Niet eerder trok het museum zoveel bezoekers. In 2017 bezochten 36.834 mensen het museum en in 2016 waren dat er 39.311. In 2017 bestond het Prinsessehof honderd jaar en werd het museum compleet vernieuwd. i29 interior architects won meerdere internationale prijzen voor de inrichting van het entreegebied, winkel, theesalon en tentoonstellingsruimtes en mag zich Interior Designer of the Year 2018 noemen. Het vernieuwde Prinsessehof wordt goed ontvangen door bezoekers, mede dankzij de inzet van 68 vrijwilligers. Het museum heeft veel nieuwe bezoekers bereikt: 53% kwam voor het eerst naar het museum. Bijna een derde van de bezoekers combineerde het bezoek met het Fries Museum. Keramiek liefhebbers weten het Prinsessehof ook goed te vinden. Voor 30% van de bezoekers was het de derde keer of meer dat ze het museum bezochten. Dit bevestigt de rol van het Prinsessehof als het nationale keramiekmuseum.

Tentoonstellingen

In 2018 openden zes tentoonstellingen in het Prinsessehof. In de internationale tentoonstelling *Made in Holland: 400 jaar wereldmerk* wordt de bezoeker meegenomen naar de oorsprong van typisch Nederlandse exportproducten, van Delfts blauw tot art nouveau en Dutch Design. In EKWC@Prinsessehof zijn wisselende exposities te zien van kunstenaars die een werkperiode in het EKWC achter de rug hebben. Dit gold ook voor de toonaangevende tattoo artists uit binnen- en buitenland, een samenwerking met Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018. *Tattoo & Ceramics* toonde door hen beschilderde serviezen. Op dit moment toont Lennart Lahuis hier zijn monumentale natte kleitabletten geïnspireerd op de Brexit. Lahuis heeft gelijktijdig een tentoonstelling in het Fries Museum. Jelle Mastenbroek slaat met zijn werken een brug tussen keramiek en muziek in *Design #4*. In dezelfde periode brengt het Prinsessehof een eerbetoon aan Galerie De Witte Voet, winnaar van de Van Achterberghprijs. In de kelder besteedt het museum sinds 28 april permanent aandacht aan M.C. Escher, die in dit pand geboren werd. In dezelfde ruimte was in 2018 ook een wisselpresentatie rond Planeet Escher te zien. In dit project worden uiteenlopende groepen binnen de mienskip uitgedaagd om zich te laten inspireren door de beroemde graficus en zelf creatief aan de slag te gaan.

- *Made in Holland: 400 jaar wereldmerk* – 2 juni 2018 t/m 30 juni 2019
- *EKWC@Prinsessehof: Tattoo & Ceramics* – 2 juni t/m 25 november 2018
- *Galerie de Witte Voet* – 8 december 2018 t/m 27 oktober 2019
- *Design #4 Jelle Mastenbroek* – 8 december 2018 t/m 27 oktober 2019
- *EKWC:Prinsessehof: Lennart Lahuis* - 8 december 2018 t/m 24 maart 2019
- *Bij Escher thuis* – vanaf 28 april 2018
- twee tentoonstellingen in Medisch Centrum Leeuwarden met een bereik van 500.000 tot 1.000.000 bezoekers

Economische betekenis

Het Prinsessehof doet uitvoerig kwalitatief en kwantitatief publieksonderzoek. Daaruit blijkt dat in 2018 meer dan 50.000 bezoekers speciaal voor het Prinsessehof naar Leeuwarden kwamen. De meeste mensen combineerden hun museumbezoek met een diner, een dagje winkelen of een weekendje Leeuwarden. Gemiddeld gaf deze groep 58 euro uit in de stad. Dit levert een aanzienlijke economische impuls op van bijna 3 miljoen euro. Ook bleef 14% van de bezoekers gemiddeld 1,3 nachten slapen. Het Prinsessehof zorgde zo voor meer dan 9.000 extra hotelovernachtingen in Leeuwarden.

Onderwijs- en publieksactiviteiten

Het Prinsessehof organiseerde dit jaar 277 activiteiten voor jong en oud met in totaal 6.555 deelnemers. Meer dan 1.300 kleuters uit Leeuwarden en omstreken deden mee aan een speciaal programma waarbij groep 1 en 2 van basisscholen op bezoek gingen in het Prinsessehof, het voormalige stadspaleis van prinses Marijke. Ook deden 764 leerlingen van het voorgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs mee aan de een van de drie ontwerpwedstrijden. Tijdens de jaarlijkse Prinsessedag kwamen 262 kinderen verkleed als prins of prinses naar de Prinsentuin voor een actief programma met dans, liedjes en workshops. Net als de voorgaande jaren was de dag een doorslaand succes, met veel geïnteresseerden die anders niet snel een museum zouden bezoeken.

Publiciteit en online

De website van het Prinsessehof is het afgelopen jaar meer dan 127.000 keer bekeken. Ook op social mediagebied was het een goed jaar. Op Facebook steeg het museum van 2.340 naar 3.437 volgers en op Twitter van 2.560 naar 2.636. Het Prinsessehof kreeg veel media-aandacht en werd in 868 artikelen in verschillende media genoemd, met een advertentiewaarde van meer dan 2 miljoen euro.

Samenwerking

Keramiëkmuseum Het Prinsessehof en Fries Museum vormen een overkoepelende organisatie FM|PH. Alle medewerkers, behalve de conservatoren, werken voor beide organisaties en alle werkprocessen zijn voor beide musea gelijkvormig.

Het Prinsessehof werkt samen met het Rijksmuseum, het Groninger Museum en het Gemeentemuseum Den Haag in het samenwerkingsverband Aziatische Keramiëk.

Voor *Tattoo & Ceramics* werkte het Prinsessehof samen met het EKWC, het keramische topmerk Royal Crown Derby, Leeuwarden-Fryslân 2018 en EU Japan Fest.

Voor de presentatie van nieuwe keramische kunst en design is er een structurele samenwerking met Sundaymorning@EKWC. Vanuit die samenwerking vond op 25-26 oktober 2018 ook het internationale symposium *Moving Futures* plaats, over de toekomst van traditionele keramische bedrijven wereldwijd. Het symposium werd ook ondersteund door de Saga prefectuur in Japan. Onderdeel hiervan was een Cool Ceramic Hunt in samenwerking met prof. dr. Carl Rohde en verschillende universiteiten en hogescholen in Europa en Azië.

De tentoonstelling *Made in Holland* en het symposium *Moving Futures* vonden plaats binnen het project BeST-NL, de culturele samenwerking van de Nederlandse ambassades in Beijing, Seoul en Tokyo.

De presentatie over het Prinsessehof als geboortehuis van M.C. Escher kwam tot stand in samenwerking met de M.C. Escher Stichting en filmmaker Robin Lutz. Tevens werkte het Prinsessehof mee aan de film van Robin Lutz: *Escher: het oneindige zoeken*.

Op het gebied van educatie wordt in Leeuwarden intensief samengewerkt met de netwerkorganisatie Kunstkade (label schoolkade) en de andere culturele instellingen. Met afgestemde thema's en programma's worden alle scholen in Leeuwarden bereikt. Voor het voortgezet onderwijs vormt de werkgroep Arttrip (een samenwerkingsverband met stadsschouwburg De Harmonie, het Fries Museum en vijf scholen in de stad en de provincie) de spil van een programma waarmee we leerlingen van die scholen kennis laten maken met het Prinsessehof. In de aanloop van de jaarlijkse ontwerpwedstrijd voor het voortgezet onderwijs wordt met een aantal scholen intensief samengewerkt om het programma te ontwikkelen.

ORGANISATIE

Ontwikkeling

De organisatie van het Fries Museum en Keramiëkmuseum Prinsessehof (FM|PH) krijgt naast de resultaten van de individuele musea ook steeds meer als organisatie zelf aandacht. Bij die focus hoort ook de eigen naam FM|PH. Voor de ontwikkeling van de organisatie FM|PH is het organisatie- & personeelsplan 2017-2024 de leidraad, een geïntegreerd plan van 21 acties. Door voortschrijdend inzicht zijn de meeste acties niet zozeer als afgeronde project maar als incrementele verbeteringen uitgewerkt. Verantwoordelijkheid komt steeds meer bij de uitvoerende medewerkers te liggen. Verbeteringen worden in functionele overleggen tussen verschillende afdelingen uitgewerkt. Zo groeit het begrip voor ieders professionaliteit en het gevoel samen aan hetzelfde doel te werken. Aan de hand van de resultaten in 2017-2018 is via scenario planning de organisatie voor 2019-2020 tijdelijk versterkt en is de verdeling van de personele inzet tussen Fries Museum en Keramiëkmuseum Prinsessehof voor alle functies behalve conservatoren en beveiligers vanaf 2019 veranderd van 67/33 in 70/30. Dit betekent dat het groeiende Fries Museum relatief meer risico neemt, terwijl het Prinsessehof de toenemende professionalisering van de organisatie kan benutten. Aandachtspunt blijft dat de capaciteit van 18 fte ten behoeve van het Prinsessehof nog steeds erg beperkt is.

Handhaving van dit niveau na 2020 is enkel mogelijk met extra inkomsten.

Verder zijn de volgende organisatorische aspecten ontwikkeld:

- toepassing van de AVG met privacybeleid, opzet interne audit, inventarisatie en opschoning personeelsgegevens, klachtenregeling, procedure voor melding en oplossing datalekken;
- huisregels medewerkers en leveranciers;
- aanvulling gedragscode;
- klokkenluidersregeling;
- risico inventarisatie & evaluatie nevenlocaties (depots, werkplaats).

Strategie

De vier strategische doelstellingen uit het activiteitenplan 2017-2020 zijn in 2017 als volgt in acties omgezet:

1. Contact met de wereld (internationaal gericht)

Met zijn internationale blik had het Prinsessehof een belangrijke positie in het programma van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018. Dit kwam tot uiting in de grote tentoonstelling *Made in Holland: 400 jaar wereldmerk*, met aandacht voor Delft, Maastricht, Gouda, Harlingen en Makkum het nationale project van LF2018. Tegelijk werd uitwisseling zowel binnen Europa (Duitsland, Portugal, Baltische staten, Rusland, Italië) als met Azië (China, Japan, Korea) getoond. De bijhorende tweetalige Nederlands-Engelse publicatie heeft dankzij de uitgever een wereldwijde distributie en zichtbaarheid. Voor *Tattoo & Ceramics* werkte het Prinsessehof samen met het EKWC, het Engelse keramische topmerk Royal Crown Derby, LF2018 en EU Japan Fest. De tentoonstelling met designer Floris Wubben toonde ook resultaten van zijn residency in Arita, Saga prefectuur, Japan. Lennart Lahuis presenteerde einde 2018 in een dubbeltentoonstelling met het Fries Museum werk geïnspireerd door de dreigende Brexit.

Aansluitend op *Made in Holland* vond in samenwerking met Sundaymorning@EKWC op 25-26 oktober 2018 het internationale symposium *Moving Futures* plaats, over de toekomst van traditionele keramische bedrijven wereldwijd. Het symposium werd ook ondersteund door de Saga prefectuur in Japan, waar het eerdere symposium in 2016 en waarschijnlijk ook het vervolgsymposium in 2020 zal plaatsvinden. Dankzij de steun van EU Japan Fest kon naast deelnemers uit Groot-Brittannië en China ook een ruime delegatie uit Japan deelnemen, die in dezelfde week ook een bezoek konden brengen aan de Dutch Design Week in Eindhoven en het EKWC in Oisterwijk. Onderdeel van het symposium was een Cool Ceramic Hunt in samenwerking met prof. dr. Carl Rohde en verschillende universiteiten en hogescholen in Europa en Azië. De tentoonstelling *Made in Holland* en het symposium *Moving Futures* vonden plaats binnen het project BeST-NL, de culturele samenwerking van de Nederlandse ambassades in Beijing, Seoul en Tokyo.

Sinds 2017 kan het Prinsessehof gebruik maken van het uitstekende Aziatische netwerk van Jos Taekema, hoofd Tentoonstellingen en reeds lang lid van ASEMUS, het netwerk van Aziatische en Europese musea. Ter voorbereiding van de tentoonstelling *Gezonken schatten* in 2019 en een project over Korea in 2021 reisde hij samen met de conservator Aziatische keramiek voor een wetenschappelijke residency en het ASEMUS symposium naar Seoul in Zuid-Korea. Dit leidt tot wederzijdse bruiklenen vanaf 2019. Voor *Gezonken schatten* wordt ook samengewerkt met het Museum of Asian Civilizations in Singapore en met de afdeling maritieme archeologie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De efficiënte herinrichting van het Prinsessehof is internationaal erg zichtbaar. Ontwerpbureau i29 kreeg mede dankzij de beeldbepalende foto's van het eindresultaat wereldwijde aandacht en de titel Interior Designer of the Year 2018. De foto's verschenen op de cover en in talrijke architectuurbladen in Europa en de V.S. Het Prinsessehof zelf kreeg bezoek uit Europa en de V.S. omdat de impactvolle relatief goedkope herinrichting internationaal inspireert: een herijking van een museum hoeft geen tientallen of zelfs honderden miljoenen te kosten. Als locatie speelt het Prinsessehof met zijn verbindend verhaal *Van oost en west* een steeds belangrijker rol als locatie voor ontvangsten van internationale gasten van lokale en regionale overheden en bedrijven.

2. Onderscheiden positionering [versterking actuele keramiek]

Met de tentoonstellingen *In Motion* en het Dutch Design deel van *Made in Holland* was het Prinsessehof in 2018 dé nationale plek voor keramiek in Nederland, zowel wat betreft beeldende kunst als design. Met *In Motion* bereikte het museum opvallend niet alleen een select publiek van kenners maar ook het brede publiek. De tentoonstelling bewees meer dan ooit dat hoge kwaliteit een lage drempel niet in de weg hoeft te staan en dat de inhoudelijke strategie van het museum werkt.

3. Presenteren buiten de muren (extra inspanningen voor internationaal gerichte presentaties en nationaal het inzetten van teasers)

De presentaties in het Medisch Centrum Leeuwarden zijn voortgezet. Andere presentaties buiten de muren waren door de financiële positie en de beperkte capaciteit niet uitgevoerd ten voordele van sterke presentaties in het museum zelf. Ook voor 2019-2020 zal presenteren buiten de muren niet als strategisch doel worden uitgevoerd.

4. Verbeteren van de financiële exploitatie (focus op winkel, horeca en evenementen)

Het publieke succes heeft ook geleid tot een uitstekend omzet voor de vernieuwde winkel en theesalon. In het activiteitenplan zijn de doelstellingen wat betreft de omzet op jaarbasis resp. 125.000 euro (+25%) en 40.000 euro (+43%). Het resultaat van 2018 verhoudt zich als volgt tot dat van 2015 (omdat 2016-2017 door de succesvolle tentoonstellingen *Alma Tadema* en *Mata Hari* in het Fries Museum en door de herinrichting in 2017 voor het Prinsessehof niet als een doorsnee jaren kunnen worden beschouwd):

<i>(in euro)</i>	2015	2018	beoogde toename	toename 2018 vs 2015
omzet winkel	87.140	174.000	+25%	+100%
omzet theesalon	31.510	60.000	+43%	+90%

Wat betreft sponsoring concentreert Keramiekmuseum Prinsessehof zich volgens zijn meerjarig sponsorplan (naast fondsenaanvragen voor publieksprojecten) op welgestelde individuen. De in 2017 opgerichte Club Céramique beleefde in 2018 een mooi jaar.

Een belangrijke bron van inkomsten is het aantrekken van fondsen (die in tegenstelling tot sponsoren primair gericht zijn op het besteden van hun middelen). Het museum zet daarom in op zeer goed voorbereide aanvragen. Deze inspanning loont: 72% van de aanvragen werden in 2018 gehonoreerd en leverden een bijdrage van 460.000 euro op.

Alle extra eigen inkomsten repareren eerst de kortingen op de rijksbijdrage uit 2013 en de meerjarig niet-geïndexeerde bijdrage van de gemeente Leeuwarden, voordat netto meer middelen beschikbaar zijn.

Nieuwe makers/talentontwikkeling

Aan het symposium *Moving Futures* namen naast professionals en producenten ook studenten en nieuwe makers deel. Input van studenten wereldwijd was essentieel voor de bijhorende Cool Ceramic Hunt.

De educatieve programma's beperken zich omwille van de beperkte middelen en capaciteit tot het zeer succesvolle aanbod voor kleuters.

Werkgeverschap artiesten/kunstenaars

Vanaf de heropening past het Prinsessehof als nationaal museum – *noblesse oblige* – voor alle presentaties de regeling kunstenaarshonoraria toe. De toepassing gaat wel ten koste van het aantal presentaties en het aantal kunstenaars die het museum kan presenteren (en werk verschaffen).

Inkoopbeleid

In 2016 is er een inkoopbeleid opgesteld met als doel de inkoop verder te professionaliseren. De wet en regelgeving staan in dit beleid beschreven en de diverse rollen en verantwoordelijkheden zijn

benoemd. In een flowchart zijn de te nemen stappen overzichtelijk weergegeven.

AVG

Per 25 mei 2018 geldt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Privacyrechten worden door deze verordening versterkt en uitgebreid. Het museum is bewust van de gevolgen voor onze organisatie en zal in 2018 beleid ontwikkelen en de interne processen aanpassen om te voldoen aan de wettelijke eisen.

Governance Code Cultuur

De bestuurlijke organisatie van Keramiekmuseum Het Prinsessehof werkt volgens het bestuur-toezicht model met een raad van toezicht en een bestuur, bestaande uit de directeur-bestuurder. De raad van toezicht is toezichthouder en toetst het algemene beleid en de strategie, volgt de uitvoering daarvan en keurt de door externe accountant gecontroleerde jaarrekening goed. Deze laatste wordt gepresenteerd in een meerjarenperspectief. De raad adviseert het bestuur en ondersteunt waar nodig bij het leggen en onderhouden van externe contacten. Ook keurt zij bijzondere investeringen en leningen goed en benoemt, beoordeelt en ontslaat het bestuur. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor alle aspecten van beleid, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch.

De Governance Code Cultuur wordt volledig toegepast:

- Keramiekmuseum Het Prinsessehof is zich bewust van de Governance Code Cultuur. Ze volgt de ontwikkeling van de Code.
- Het besturingsmodel bestuur-toezicht is een bewust keuze, die eenduidig wordt gevolgd. De raad van toezicht is verbonden aan de overkoepelende stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof. Alle personeelsleden, inclusief de directeur-bestuurder, hebben een contract met de stichting Het Fries Museum of de stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof;
- De verhouding tussen bestuur en organisatie is vastgelegd in een bestuursreglement;
- De rechtspositie en de bevoegdheden van de raad van toezicht zijn beschreven in de statuten van de stichtingen. Alle toezichtfuncties zijn onbezoldigd;
- De samenstelling van de raad van toezicht gebeurt op basis van deze profielschets, die aandacht besteedt aan de deskundigheid, de diversiteit en de onafhankelijkheid van de raad. Vacatures voor de raad van toezicht worden in principe openbaar gepubliceerd. Voor de vacature van twee nieuwe leden einde 2018 is daarom gebruik gemaakt van openbare publicatie. Conform de statuten worden Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân in de gelegenheid gesteld elke voorgedragen kandidaat te spreken voordat die wordt benoemd door de raad van toezicht;
- Leden van de raad van toezicht verrichten geen betaalde uitvoerende taken voor de organisatie. Als dit in een uitzonderlijk geval nodig zou zijn, wordt advies gevraagd aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân en, na afweging van het advies door de raad van toezicht, neemt het betreffende lid ontslag uit de raad van toezicht;
- Te allen tijde vermijden toezichthouders belangverstrengeling tussen hun andere bezoldigde en onbezoldigde functies en hun functie in de raad van toezicht van de stichting Beheer Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof;
- De raad van toezicht houdt toezicht op het behoorlijke bestuur van de organisatie, met aandacht voor inhoudelijk beleid, financieel beleid, risicobeheer, interne procedures, en externe controle door een onafhankelijke accountant. Verantwoording wordt aan overheden en fondsen afgelegd via door accountants gecontroleerde en goedgekeurde jaarrekening en jaarverslag.

In 2018 zijn tevens in de raad van toezicht besproken: update Governance Code Cultuur, ontwikkeling regioprofiel We the North, gezamenlijke bijeenkomst met de raden van toezicht van het Groninger Museum en het Drents Museum, monitorgesprekken Raad voor Cultuur en ministerie van OCW, heroriëntatie culturele basisinfrastructuur Provincie Fryslân, financieel risico tentoonstelling *Made in Holland*, actualisering statuten en bestuursreglement (die zal worden voltooid in 2019), update analyse weerstandsvermogen, functionering bestuur en raad, start raadscommissie Audit & Financiën, update profielschets raad van toezicht, werving nieuwe leden raad van toezicht, managementletter en reactie

bestuur, evaluatie investering zakelijke markt 2017-2018. Daarnaast staat periodiek ingepland: ingekomen stukken, kwartaalrapportages, voortgang organisatie- & personeelsplan 2017-2024, terugkoppeling ondernemingsraad, functionering bestuur en raad, nevenfuncties bestuur en leden raad van toezicht.

Code Culturele Diversiteit

Programma

Keramiekmuseum Princessehof werkt volop aan de diversiteit van zijn programma. Ten eerste versterkte het zijn positie op het vlak van beeldende kunst. Dit leidde tot de tentoonstelling *In Motion* en tot solo's van Johan Tahon en Caroline Coolen. Het project *Tattoo & Ceramics* zorgde voor een interessante cross-over buiten de keramiekwereld, met aandacht voor artistieke, technische en commerciële mogelijkheden. Ten tweede was het Princessehof tijdens Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018 een aantrekkelijke plek in de stad met de volledig vernieuwde ingang aan de tuinzijde, theesalon en winkel. De nieuwe vaste presentatie *Van oost en west* biedt context aan bezoekers die geen specialist zijn op het vlak van keramiek of de verschillende (midden-)Joosterse culturen. Het museum had naast het publieksprogramma graag ook geïnvesteerd in het beheer van de collectie door ze onder te brengen in het toonaangevende Kolleksjesintrum Fryslân, een plan dat wordt ondersteund door de aanbevelingen van de Erfgoedinspectie. Dit project is niet uitvoerbaar met het budget in het kader van de Erfgoedwet. De investering vanuit het bestemmingsfonds OCW werd helaas door het ministerie van OCW geweigerd.

Publiek

Aanvullend op de toelichting op een nieuw en divers samengesteld publiek (1.2.12) is Keramiekmuseum Princessehof uitdrukkelijk gastvrij en publieksgericht. Alle medewerkers en vrijwilligers van de winkel, theesalon, kassa's en beveiliging zijn opgeleid om verschillende bezoekers te verwelkomen en wegwijs te maken. De medewerkers Publieksbegeleiding zorgden ervoor dat alle informatie in het museum begrijpelijk is voor een breed cultuurgeïnteresseerd publiek. De drempel naar de hoogwaardige collectie is daardoor omlaag terwijl het kwaliteitsniveau is behouden. Het museum is ook steeds meer een plek waar gemeente en provincie internationale delegaties ontvangen. Dat het museum de mooiste zaal volledig aan China heeft gewijd, vinden Chinese delegatieleden een hele eer.

De positionerende tentoonstelling *In Motion* brengt veel positieve reacties van het publiek voort. Zo was er een moeder die wekelijks langskwam met haar autistische zoon, omdat die rust vond bij de 'drijvende kommetjes' van Boursier-Mougenot. Een dame met gehoorproblemen hoorde dankzij zijn werk voor het eerst geluid zoals het bedoeld is, wat haar tot tranen roerde. De vernieuwde website sluit aan bij de volgende generaties bezoekers. Toch koestert het Princessehof ook de echte liefhebbers. Daarom is gestart met de landelijke Club Céramique. Het Princessehof richt zijn fondsenwerving op deze intrinsiek gemotiveerde weldoeners. De Club Céramique is tevens een aanvulling op de bredere vereniging Vrienden van het Princessehof.

Personeel

Wat betreft personeel is het museum een overkoepelende organisatie met het Fries Museum. Alle medewerkers werken voor beide musea. Er is een goede mix van specialismen, opleidingsniveau, leeftijd en gender. Als nationaal museum waken we over een goede balans tussen Fries en niet-Fries personeel. Tegelijk zet de organisatie zich in als maatschappelijk verantwoord ondernemer. Verschillende medewerkers hadden eerder een afstand tot de arbeidsmarkt, en het Princessehof bezorgt tientallen vrijwilligers vóór (winkel, theesalon) en achter (collectiebeheer, administratieve ondersteuning) de schermen een waardevolle bijdrage aan de samenleving. Bij de afdeling Finance & Control leert een boekhouder uit China hoe in Nederland wordt gewerkt, zowel boekhoudkundig als in sociaal opzicht. Het aantal vrijwilligers neemt toe, de uitstroom is zeer laag. Omdat de vaste inkomsten niet gelijk stijgen met de kosten, is inmiddels 80% van het personeel onderdeel van de flexibele schil. Er is samen met de raad van toezicht en de ondernemingsraad aandacht voor en actie op het vlak van werkdruk. Het Princessehof bewaakt dat bepaalde competenties onderdeel zijn van de vaste kern, zoals projectleiderschap en aansturing van vrijwilligers.

Partners

Het Prinsessehof verwerft nationaal en internationaal andere partners. Het EKWC is programmapartner. Internationaal heeft het Prinsessehof een adviseur voor Chinese samenwerking en marketing en worden tentoonstellingen in samenwerking met internationale partners voorbereid, zoals het Museum of Asian Civilizations in Singapore en het Nationale Museum of Korea in Seoul. Het Prinsessehof neemt ook deel aan een pilot van het NBTC en Merk Fryslân om Chinese bezoekers in Nederland via social media te bereiken en meer binnen Nederland te laten reizen.

Gelieerde stichtingen

Aan Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof zijn de volgende stichtingen gelieerd:

Stichting Het Fries Museum

Stichting Monumenten Fries Museum/Keramiekmuseum Prinsessehof

Stichting Collectiefonds Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof

Voor een overzicht van transacties die hebben plaatsgevonden tussen Stichting Het Prinsessehof en de gelieerde stichtingen wordt verwezen naar hoofdstuk 2.10 van de jaarrekening.

Continuïteit van de instelling

Aan de hand van de resultaten in 2017-2018 is via scenario planning de organisatie voor 2019-2020 tijdelijk versterkt en is de verdeling van de personele inzet tussen Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof voor alle generieke functies (dus behalve conservatoren en beveiligers) veranderd van 67-33 in 70-30. Dit betekent dat het groeiende Fries Museum relatief meer risico neemt, terwijl het Prinsessehof wel de toenemende professionalisering van de organisatie kan benutten. Aandachtspunt blijft dat de capaciteit van 18 fte ten behoeve van het Prinsessehof nog steeds erg beperkt is. Handhaving van dit niveau na 2020 is enkel mogelijk met extra inkomsten.

De belangrijkste opgave in 2018 was de financiering van de grote tentoonstelling *Made in Holland* als onderdeel van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa, omdat er geen extra financiering was (via de BIS) en omdat de afgesproken bijdrage van de stichting LF2018 tweemaal werd verlaagd. Uiteindelijk heeft de stichting Keramiekmuseum het Prinsessehof het risico zelf genomen, in plaats van de selffulfilling prophecy toe te passen dat de tentoonstelling niet de beoogde (inter)nationale kwaliteit, uitstraling en aantrekkingskracht zou krijgen. Dit ondernemerschap heeft mede bijgedragen aan het publieke succes van 2018. Dit had evenwel ook slecht kunnen aflopen voor de al onvoldoende reserves, die ook al waren verminderd door de investering in de herinrichting naar aanleiding van de 100ste verjaardag van het museum en het terughalen van het bestemmingsfonds OCW. Daarom spant het museum zich de volgende jaren in om te komen tot actiever betrokken stakeholders die ook durven en willen investeren in succes.

De raad voor cultuur oordeelde in 2016 dat Keramiekmuseum Prinsessehof een meer ambitieus beleid moet voeren. Met de succesvolle resultaten van de voorbije jaren is de conclusie duidelijk: *underpromise and overdeliver* leveren geen extra middelen op. Met dat voortschrijdend inzicht zal het museum in 2019 werk maken van een nieuw en ambitieus activiteitenplan voor 2021-2024, met een bijhorende ambitieuze financiering.

Leeuwarden, 25 maart 2019

drs. K.J.R. Callens, directeur-bestuurder

1.3 BEGROTING KERAMIEKMUSEUM HET PRINCESSEHOF 2019

B A T E N		L A S T E N	
Eigen inkomsten		1.Personeelslasten	1.359.148
1.Publieksinkomsten binnenland (2+3)	350.000	2.Huisvestingslasten	442.000
2.Kaartverkoop	185.000	3.Afschrijvingen	75.000
3.Overige publieksinkomsten	165.000	4.Aankopen	90.000
4.Publieksinkomsten buitenland	0	5.Overige lasten	510.152
5.Totaal Publieksinkomsten (1+4)	350.000	TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	2.476.300
6.Sponsorinkomsten	0	6.Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale Baten - Totale Lasten)	0
7.Vergoeding coproducent	0	7.Saldo rentebaten / - lasten	0
8.Overige directe inkomsten	0	8.Mutaties Aankoopfonds	0
9.Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	0		
10.Totaal directe inkomsten (5+9)	350.000	EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	0
11.Indirecte inkomsten	282.500		
12.Private middelen - particulieren incl. Vrienden	12.500		
13.Private middelen - bedrijven	0		
14.Private middelen - private fondsen	5.000		
15.Private middelen - goede doelenloterijen	0		
16.Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)	17.500		
17.Totaal eigen inkomsten (10+11+16)	<u>650.000</u>		
18.Baten in natura	0		
Subsidies			
19.Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	1.506.300		
20.OCW: Reg. Spec. Cult. Bereik (publ. act.)	1.299.203		
21.OCW: Erfgoed onderdeel huisvesting	0		
22.OCW: Erfgoed onderdeel collectiebeheer	207.097		
23.OCW: Kaderreg. Expl. ond. en wetenschap	0		
24.Totaal structureel Provincie	0		
25.Totaal structureel Gemeente	280.000		
26.Totaal structurele publieke subs. overig	0		
27.Totale structurele subsidies (19+24+25+26)	1.786.300		
28.Incidentele publieke subsidies	40.000		
29.Totaal subsidies (27+28)	<u>1.826.300</u>		
TOTALE BATEN 17+18+29	2.476.300		

1.4 TOELICHTING EIGEN VERMOGEN

Het resultaat boekjaar 2018 is € 333.136 voordelig.

Dit bedrag wordt, conform de richtlijnen OCW, deels toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW en de algemene reserve.

	Totaalbedrag 31.12.2017	Resultaat 2018	Totaalbedrag 31.12.2018
	€	€	€
Algemene reserve	434.521	175.580	610.101
Bestemmingsfonds OCW (2017-2020)	13.610	157.556	171.166
	<u>448.131</u>	<u>333.136</u>	<u>781.267</u>

2. JAARREKENING 2018

2.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2018 (NA RESULTAATBESTEMMING)

Model I

	31.12.2018		31.12.2017	
	€	€	€	€
ACTIVA				
I Immateriële vaste activa	0		0	
II Materiële vaste activa	539.283		605.683	
III Financiële vaste activa	0		0	
Totale vaste Activa		539.283		605.683
IV Voorraden	72.212		39.825	
V Vorderingen	347.717		492.667	
VI Effecten	0		0	
VII Liquide middelen	252.090		169.441	
Totale vlottende Activa		672.019		701.933
Totale Activa		1.211.302		1.307.616

	31.12.2018		31.12.2017	
	€	€	€	€
PASSIVA				
Eigen vermogen				
I Algemene reserve	610.101		434.521	
II Bestemmingsreserves OCW	0		0	
III Bestemmingsfonds OCW	171.166		13.610	
IV Bestemmingsfonds OCW Collectiebeheer	0		0	
V Overige bestemmingsfondsen	0		0	
Totale eigen vermogen		781.267		448.131
VI Aankoopfonds		0		0
Voorzieningen				
VII Groot onderhoud gebouwen/installaties				
VIII Overige voorzieningen	9.461		8.223	
Totale Voorzieningen		9.461		8.223
Langlopende Schulden				
IX Langlopende schulden	0		0	
Totale Langlopende Schulden > 1 jaar		0		0
Kortlopende schulden				
X Kortlopende schulden	420.574		851.262	
Totale kortlopende schulden < 1 jaar		420.574		851.262
Totale Passiva		1.211.302		1.307.616

2.2 CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING PRINCESSEHOF 2018

Model IIb	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2018	2018	2017
B A T E N	€	€	€
<u>Eigen inkomsten</u>			
1. Publieksinkomsten binnenland (2+3)	861.988	334.000	256.872
2. Kaartverkoop	603.594	184.000	169.707
3. Overige publieksinkomsten	258.394	150.000	87.164
4. Publieksinkomsten buitenland	0	1.000	0
5. Totaal Publieksinkomsten (1+4)	861.988	335.000	256.872
6. Sponsorinkomsten	0	0	0
7. Vergoeding coproducent	0	0	0
8. Overige directe inkomsten	0	0	0
9. Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	0	0	0
10. Totaal directe inkomsten (5+9)	861.988	335.000	256.872
11. Indirecte inkomsten	459.964	280.000	393.572
12. Private middelen - particulieren incl. Vrienden	6.748	12.500	14.111
13. Private middelen - bedrijven	0	0	0
14. Private middelen - private fondsen	108.859	5.000	246.240
15. Private middelen - goede doelenloterijen	0	0	71.986
16. Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)	115.607	17.500	332.337
17. Totaal eigen inkomsten (10+11+16)	1.437.559	632.500	982.781
18. Baten in natura	0	0	0
<u>Subsidies</u>			
19. Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	1.543.120	1.506.300	1.506.300
20. OCW : Reg. spec. cult. bereik (publ. act.)	1.330.960	1.299.203	1.299.203
21. OCW: Erfgoed onderdeel huisvesting	0	0	0
22. OCW: Erfgoed onderdeel collectiebeheer	212.160	207.097	207.097
23. OCW: Kaderreg. Expl. ond. en wetenschap	0	0	0
24. Totaal structureel Provincie	0	0	0
25. Totaal structureel Gemeente	280.000	280.000	280.000
26. Totaal structurele publieke subs. overig	0	0	0

27. Totale structurele subsidies (19+24+25+26)	1.823.120	1.786.300	1.786.300
28. Incidentele publieke subsidies	2.100	40.000	111.286
29			
. Totaal subsidies (27+28)	1.825.220	1.826.300	1.897.586
TOTALE BATEN (17+29)	3.262.779	2.458.800	2.880.366

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
LASTEN			
1. Personeelslasten	1.531.714	1.346.274	1.524.716
2. Huisvestingslasten	431.682	336.000	535.229
3. Afschrijvingen	78.297	75.000	86.738
4. Aankopen	56.697	90.000	148.411
5. Overige lasten	831.253	611.526	559.076
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	2.929.643	2.458.800	2.854.170
6. Saldo uit gewone bedr.voering	333.136	0	26.197
7. Saldo rentebaten / -lasten	0		-172
8. Mutaties Aankoopfonds	0	0	0
EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	333.136	0	26.025

PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS	Huidig		Begroting		Vorig	
	boekjaar		boekjaar		boekjaar	
<i>Specificatie personeelslasten</i>	€	fte	€	fte	€	fte
1. Waarvan vast contract	865.465	17,0	823.220	13,15	790.427	13,02
2. Waarvan tijdelijke contract	41.562	1,0		0	67.387	1,11
3. Waarvan inhuur	624.687	x	572.802		666.902	
4. Personeelslasten totaal (1+2+3)	1.531.714	18,0	1.396.022	13,15	1.524.716	14,13
<i>Vrijwilligers</i>		aantal		aantal		aantal
5. Vrijwilligers fte		2,83		6,67		2,83
6. Vrijwilligers personen		68		80		68

Voor nadere informatie wordt verwezen naar de aanvullende toelichting op de exploitatierekening.

2.3 CATEGORIALE EN FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING PRINCESSEHOF 2018

Model IIc				
FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieks-	Collectie	Algemeen
CATEGORIAAL ↓		activitei-	-	n
BATEN		ten	beheer	beheer
Eigen inkomsten				
1.Publieksinkomsten binnenland	861.988			
2.Kaartverkoop	603.594	603.594		
3.Overige publieksinkomsten	258.394	258.394		
4.Publieksinkomsten buitenland	0			
5.Totaal Publieksinkomsten	861.988			
6.Sponsorinkomsten	0			
7.Vergoeding coproductent	0			
8.Overige directe inkomsten	0			
9.Totaal overige directe inkomsten	0			
10.Totaal directe inkomsten	861.988			
11.Indirecte inkomsten	459.964	258.590	126.111	75.264
12.Private middelen - particulieren incl. Vrienden	6.748		6.748	
13.Private middelen - bedrijven	0			
14.Private middelen - private fondsen	108.859	63.505		45.353
15.Private middelen - goede doelenloterijen	0			
16.Totaal bijdragen uit private middelen	115.607			
17.Totaal eigen inkomsten	1.437.559			
18.Baten in natura	0			
Subsidies				
19.Totaal structureel OCW	1.543.120			
20.OCW: Reg. spec. cult. bereik (publ. act.)	1.330.960	507.490		823.470
21.OCW: Erfgoed onderdeel huisvesting	0			
22.OCW: Erfgoed onderdeel collectiebeheer	212.160		212.160	
23.OCW: Kaderreg. Expl. ond. en wetenschap	0			
24.Totaal structureel Provincie	0			
25.Totaal structureel Gemeente	280.000			280.000
26.Totaal structurele publieke subs. overig	0			
27.Totale structurele subsidies	1.823.120			
28.Incidenteale publieke subsidies	2.100		2.100	0
29.Totaal subsidies	1.825.220			
TOTALE BATEN	3.262.779	1.691.573	347.119	1.224.087
FUNCTIONEEL →	Totaal	Publieks-	Collectie	Algemeen
			-	n

CATEGORIAAL ↓		activiteiten	beheer	beheer
LASTEN		-		
1.Personeelslasten	1.531.714	886.454	245.851	399.409
2.Huisvestingslasten	431.682			431.682
3.Afschrijvingen	78.297			78.297
4.Aankopen	56.697		56.697	
5.Overige lasten	831.253	491.649	24.905	314.699
TOTALE LASTEN	2.929.643	1.378.103	327.453	1.224.087
6.Saldo uit gewone bedr.voering	333.136	313.470	19.666	0
7.Saldo rentebaten / -lasten	0			0
8.Mutaties Aankoopfonds	0			
EXPLOITATIERESULTAAT	333.136	313.470	19.666	0

TOELICHTING OP DE GEHANTEERDE VERDEELSLEUTELS

- De baten en lasten worden toegerekend aan de museale functies indien dit op objectieve gronden mogelijk is. Indien dit niet mogelijk is worden de baten en lasten verantwoord onder Algemeen Beheer. Bij de toerekening aan de museale functies wordt een consistente gedragslijn gehanteerd over de jaren.
- De personeelslasten worden toegerekend op basis van de functiebeschrijvingen van de medewerkers en de daarbij behorende door de directie vastgestelde gewenste inzet per museale functie.
- De subsidie OCW – regeling specifiek cultuurbereik - wordt toegerekend deels aan algemeen beheer en deels aan publieksactiviteiten. Uitgangspunt hierbij is dat de kosten voor algemeen beheer volledig worden gedekt uit subsidie OCW.
- De subsidie OCW – erfgoed onderdeel collectiebeheer – wordt volledig toegerekend aan collectiebeheer.

OCW kent drie functies:

- Publieksactiviteiten
- Collectiebeheer
- Algemeen beheer

2.4 KASSTROOMOVERZICHT

	2018	2017
I KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Exploitatieresultaat	333.136	26.025
Aanpassen voor:		
Afschrijving materiële vaste activa	66.400	-555.905
Mutatie bestemmingsfonds OCW	0	-219.732
Mutatie voorzieningen	1.238	2.020
<i>Bruto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>400.774</u>	<u>-747.592</u>
Mutatie in voorraden	-32.387	12.290
Mutatie vorderingen	144.950	-233.718
Mutatie kortlopende schulden	-430.688	134.877
<i>Netto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u><u>82.649</u></u>	<u><u>-834.143</u></u>
II KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investerings in materiële vaste activa	0	0
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<u>0</u>	<u>0</u>
III KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Mutatie egalisatierekening investeringsbijdragen	0	0
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	<u>0</u>	<u>0</u>
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN (I + II + III)	<u>82.649</u>	<u>-834.143</u>
Liquide middelen einde boekjaar	252.090	169.441
Liquide middelen begin boekjaar	169.441	1.003.584
Mutatie liquide middelen	<u>82.649</u>	<u>-834.143</u>

Voor toelichting zie posten bij afzonderlijke toelichtingen jaarrekening.

2.5 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

ALGEMEEN

De jaarrekening van Stichting Het Prinsessehof is opgesteld conform de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven. De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft per 1-1-2010 een richtlijn opgesteld met specifieke bepalingen voor kleine organisaties zonder winststreven die tot die datum waren aangewezen op Richtlijn 640. De Richtlijn is opgenomen in onderdeel C van de bundel Richtlijnen voor de jaarverslaggeving van kleine rechtspersonen. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten. Het boekjaar van Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof is gelijk aan het kalenderjaar. Als inrichtingseis voor de samenstelling van de jaarrekening hebben gediend de vormvoorschriften zoals die zijn verwoord in het 'Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap'.

MUSEALE COLLECTIE

De museale collectie is niet gewaardeerd.

ACTIVA

Materiële vaste activa

Er wordt afgeschreven op basis van de volgende grondslagen:

- Op gebouwen en terreinen wordt niet afgeschreven omdat deze niet geactiveerd worden. Hierop is in 2004 een uitzondering gemaakt voor het project Renaissance Prinsessehof, de verbouwing en herinrichting van het museum.
- Duurzame goederen die aangeschaft worden naar aanleiding van een investeringsbesluit dat in totaal minimaal € 2.500 bedraagt, worden geactiveerd. Bedragen lager dan € 2.500 worden niet geactiveerd, maar ten laste gebracht van de exploitatie in het jaar van aanschaf.
- Duurzame goederen die worden aangeschaft ten behoeve van een presentatie of project worden niet geactiveerd maar ten laste gebracht van het presentatie- of projectbudget.
- Duurzame goederen worden in het jaar van aanschaf over het gehele jaar afgeschreven
- De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Automatisering	5 jaar/20%
Inventaris kort	5 jaar/20%
Inventaris lang	10 jaar/10%
Presentatiemiddelen	10 jaar/10%
Installaties	10 jaar/10%
Vaste inrichting	10 jaar/10%
Museale collectie variabel	

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vorraden

De eindvoorraad nog te verkopen museumkaarten en de voorraden in de museumwinkel worden op de balans opgenomen tegen de inkoopprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

PASSIVA

Eigen vermogen

Er is geen specifieke grondslag voor het eigen vermogen.

Voorzieningen

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. De voorziening jubilea wordt gewaardeerd tegen contante waarde. De overige voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. Het aflossingsbedrag voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

RESULTAATBEPALING

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum gerealiseerd zijn. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor balansdatum, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende primaire financiële instrumenten. Dit betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. Derivaten worden niet gebruikt. Er is geen sprake van secundaire instrumenten.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst-en-verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst-en-verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

EIGEN INKOMSTENPERCENTAGE

Het eigen inkomstenpercentage is de verhouding tussen de eigen inkomsten en de structurele subsidie. Het betreft: totaal eigen inkomsten/totaal structurele subsidies (OCW en ander

ministeries, provincies, gemeenten en ander overheden) x 100. Het gaat dus niet om het aandeel eigen inkomsten ten opzichte van de totale baten.

PRESTATIES: ACTIVITEITEN EN BEREIK

Officieel bezoek

De bezoekcijfers, inclusief die voor tentoonstellingen en onderwijs, zijn gebaseerd op de registratie bij binnenkomst in de kassa. Van bezoekers met een museumkaart wordt de kaart gescand in de kassa. Tegelijkertijd wordt dit automatisch geregistreerd bij Stichting Museumkaart. Bij openingen van tentoonstellingen wordt een teller gebruikt voor het registreren van de bezoekers en de verwerking in de kassa.

Websitebezoek

Websitebezoek wordt via een analysetool van de website van het museum opgevraagd. Dit betreft zowel het aantal bezoeken als het aantal unieke bezoekers.

Tentoonstellingen

Dit is het aantal gerealiseerde tentoonstellingen van het museum in het boekjaar.

Schoolgebonden en openbare activiteiten

In het boekingsprogramma van het museum worden zowel de activiteiten voor de individuele bezoeker vastgelegd als de schoolgebonden activiteiten. Daarbij wordt voor groepen soms een schatting gemaakt (bijvoorbeeld bij rondleidingen) van de gemiddelde groepsgrootte. Deze schatting is gebaseerd op ervaringscijfers. Voor de instaprondleidingen en de rondleidingen van de maand wordt het aantal deelnemers bij de start van de rondleiding geteld en verwerkt in de kassa.

Stelselwijziging

In 2018 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit. Bestuur en directie van het Fries Museum / Keramiekmuseum Prinsessehof hebben op basis van de uitkomsten van 2018, de vermogenspositie en de begroting voor 2019 met inbegrip van de meerjarig toegekende subsidies geen aanleiding te veronderstellen dat de continuïteit op enigerlei wijze in het geding is. Indien deze aannames ter discussie staan, zal door de directie en het bestuur actie worden ondernomen om de continuïteit te waarborgen.

Toerekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Overheidsbijdragen en -subsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling kan aantonen aan de voorwaarden te hebben voldaan.

2.6 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

ACTIVA

II Materiële vaste activa

Het verloop van deze post in 2018 is als volgt:

	Gebouwen & terreinen	Inventaris & aut.	Beveiligings- installaties	Totaal
	€	€	€	€
<u>Aanschafwaarde</u>				
Aanschafwaarde per 31.12.2017	634.529	150.937	95.074	880.540
Desinvestering 2018	0	0	40.961	40.961
Investeringen 2018	8.321	3.575	0	11.897
Aanschafwaarde per 31.12.2018	642.850	154.512	54.113	851.476
<u>Afschrijvingen</u>				
Afschrijvingen t/m 31.12.2017	63.453	135.290	76.114	274.857
Afschrijving desinvestering	0	0	40.961	40.961
Afschrijvingen 2018	64.285	5.546	8.465	78.296
Afschrijvingen t/m 31.12.2018	127.738	140.836	43.618	312.192
<u>Boekwaarden</u>				
Boekwaarde per 31.12.2017	571.076	15.648	18.960	605.684
Boekwaarde 31.12.2018	515.112	13.676	10.495	539.283

IV Voorraden

	31.12.2018	31.12.2017
	€	€
Per 31 december 2018 zijn onderstaande voorraden opgenomen tegen inkoopprijs:		
Museumwinkel	69.565	36.152
Museumkaarten	2.647	3.673
	<u>72.212</u>	<u>39.825</u>

V Vorderingen

	31.12.2018	31.12.2017
	€	€
Vordering op verbonden partijen: Stichting Het Fries Museum	184.950	104.401
Debiteuren	17.969	592
<i>Overige vorderingen</i>		
Belastingdienst – te verrekenen b.t.w.	25.003	76.007
Tentoonstellingen	0	193.568
Stichting Museumkaart	94.824	43.018
Diversen	2.649	4.506
Vooruitbetaalde posten – overlopende abonnementen	22.322	12.772
	<u>347.717</u>	<u>434.864</u>

Toelichting:

De vordering op het Fries Museum betreft voor het grootste deel de te verrekenen kosten van personeel over het 4^e kwartaal 2018. Personeel op de loonlijst van het Prinsessehof werkt tevens voor een vastgesteld percentage voor het Fries Museum.

Overlopende activa – onderhanden activiteiten

Vorbereidingskosten tentoonstellingen en projecten

	31.12.2018	31.12.2017
	€	€
Tentoonstelling 'Made in Holland'	0	55.003
Gemeente Leeuwarden	0	2.800
	<u>0</u>	<u>57.803</u>

Totaalbedrag Vorderingen**347.717** **492.667****VII Liquide middelen**

	31.12.2018	31.12.2017
	€	€
Kas	57.801	12.612
Kas entreebalie, theesalon en museumwinkel	1.437	1.437
Rabobank, Rekening courant	191.399	154.706
Rabobank, Doelreserveren	1.453	686
Totaal	<u>252.090</u>	<u>169.441</u>

PASSIVA

Eigen vermogen

Overzicht algemene reserve en bestemmingsfonds OCW algemeen

	Totaalbedrag 31.12.2017	Resultaat 2018	Totaalbedrag 31.12.2018
	€	€	€
Algemene reserve	434.521	175.580	610.101
Bestemmingsfonds OCW (2017-2020)	13.610	157.556	171.166
	<u>448.131</u>	<u>336.136</u>	<u>781.267</u>

VIII Overige voorzieningen

Voorziening jubilea	
Saldo 01.01.2018	8.223
Mutatie 2018	1.238
	<u>9.461</u>

X Kortlopende schulden < 1 jaar

	31.12.2018	31.12.2017
	€	€
Schulden aan leveranciers/verb.partijen	273.905	371.567
Belastingen en sociale verzekeringen	0	28.738
Schulden inzake pensioenen	0	8.687
Verlofstantant	43.969	33.220
	<u>317.874</u>	<u>442.212</u>

Overige schulden

Accountantskosten	5.075	5.000
Tentoonstellingen 'In Motion' & 'Design'	0	61.215
Personeelskosten, cao afspraken	5.052	9.330
Collectiekosten	0	0
Kosten herinrichting	0	40.462
Huisvestingskosten	4.067	4.531
Museumwinkel	0	904
Diverse kosten	13.555	1.239
Ministerie van OCW – restitutie te veel ontvangen subsidie 2013-2016	0	219.733
Totaal	<u>27.749</u>	<u>342.414</u>

Overlopende passiva

Mondriaan Fonds – aankopen 2018-2019	33.900	36.000
Vereniging voor Vrienden- aankopen 2018	0	5.660
Vakantiegeld	26.051	24.976
Club Ceramique	15.000	0
	<hr/>	<hr/>
	74.951	66.636
	<hr/>	<hr/>
Totaal kortlopende schulden	420.574	851.262

PENSIOENREGELING

Stichting Keramiekmuseum Het Princessehof heeft haar pensioenen ondergebracht bij het ABP. Deze regeling is een toegezegde pensioenregeling. Het Princessehof heeft ingeval van tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds geen andere verplichting dan toekomstige hogere premies. Statutair is de maximale premie vastgesteld op 24%.

Eind december 2018 was de dekkingsgraad van het pensioenfonds 97%.

WET NORMERING TOPINKOMENS

De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt na indexering voor 2018: € 189.000.

De WNT is van toepassing op topfunctionarissen. Als topfunctionarissen worden aangemerkt de leden van het hoogste uitvoerende orgaan (RvB of bestuur) en de leden van het toezichthoudende orgaan (RvC of RvT).

Gegevens m.b.t. WNT [Wet Normering Topinkomens]

raad van toezicht Stichting Beheer Fries Museum/Stichting Keramiekmuseum Princessehof

raad van toezicht: Onbezoldigd

Leden raad van toezicht:

De heer drs. K.J. Storm (vz t/m 26-03-2018)

De heer drs. H.H. Apotheker (vz vanaf 27-03-2018)

Mevrouw L. Vos MSM

Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm

De heer R. Mulder

De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart

De heer drs C. Groeneveld

De heer ir. J.W.G. Vernooij

Mevrouw. mr. D. Kingma

Er is sprake van een gezamenlijke bedrijfsvoering voor Stichting het Fries Museum en Stichting Keramiekmuseum het Princessehof. De directie werkt voor beide stichtingen, 0,67 fte voor het Fries Museum en 0,33 fte voor het Keramiekmuseum Princessehof, maar staat voor 100% op de loonlijst van het Fries Museum.

Topfunctionarissen

*Inhuur vanuit stichting Het fries Museum

**Loonkosten op basis van detacheringspercentages

2018

Naam	K.J.R. Callens
Functie	Directeur - bestuurder
Duur dienstverband	01-01-2018 t/m 31-12-2018
Omvang dienstverband	n.v.t.
<i>Gedetacheerd*</i>	<i>0.33 fte</i>
Bruto Loon**	41.368 (1fte: 125.357)
Belastbare kostenvergoeding	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn	6.039 (1 fte 18.300)
Beëindigingsuitkeringen	n.v.t.
Jaar beëindiging	n.v.t.
Motivering	n.v.t.
Norm (o.b.v. 1 fte)	189.000

2017

Naam	K.J.R. Callens
Functie	Directeur
Duur dienstverband	01-01-2017 t/m 31-12-2017
Omvang dienstverband	n.v.t.
<i>Gedetacheerd*</i>	<i>0.4 fte</i>
Bruto Loon**	47.135 (1fte: 117.836)
Belastbare kostenvergoeding	0
Voorzieningen betaalbaar op termijn	6.762 (1 fte 16.905)
Beëindigingsuitkeringen	n.v.t.
Jaar beëindiging	n.v.t.
Motivering	n.v.t.
Norm (o.b.v. 1 fte)	181.000

Nevenactiviteiten

Voor een overzicht van nevenactiviteiten van leden van de raad van toezicht en de directeur, de heer K.J.R. Callens, wordt verwezen naar bijlage 1.

2.7 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Het museum heeft een huurovereenkomst met de Gemeente Leeuwarden voor de panden Grote Kerkstraat 9, 11, 13 en 15. Het huurbedrag in 2018 bedroeg € 156.970.

De huur wordt jaarlijks geïndexeerd. De looptijd van de overeenkomst bedraagt 1 jaar en wordt automatisch verlengd met 1 jaar en zo steeds verder, tenzij de huurovereenkomst 6 maanden voor het verstrijken van de lopende periode door een van de partijen wordt opgezegd.

Met ingang van 1 augustus 2012 huurt het museum werkplekken voor medewerkers in het Fries Museum. Het huurbedrag in 2018 bedroeg € 30.000.

Voor de tentoonstelling Made in Holland zijn in 2018 toezeggingen gedaan door partijen om financieel bij te dragen aan de tentoonstelling. De tentoonstelling loopt van 02-06-2018 tot 30-06-2019. De bijdrage zal volledig of gedeeltelijk in 2019 na afloop van het project worden verstrekt. De volgende toezeggingen zijn gedaan voor 2019:

- Prins Bernhard Cultuurfonds	€ 25.000
- Fonds 21	€ 25.000
- Mondriaan Fonds	€ 50.000
- Stichting Van Achterbergh Domhof	€ 15.000
- Boelstra Olivier Stichting	€ 1.000
- Juckema Siderius Fonds	€ 1.000
- Herbert Duintjer Fonds	€ 2.500
- Vereniging van vrienden Keramiekmuseum Princessehof	€ 5.000

2.8 TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

Model IIb	Realisatie	Begroting	Saldo
	2018	2018	2018
B A T E N	€	€	€
<u>Eigen inkomsten</u>			
1. Publieksinkomsten binnenland (2+3)	861.988	334.000	527.988
2. Kaartverkoop	603.594	184.000	419.594
3. Overige publieksinkomsten	258.394	150.000	108.394
4. Publieksinkomsten buitenland	0	1.000	-1.000
5. Totaal Publieksinkomsten (1+4)	861.988	335.000	526.988
6. Sponsorinkomsten	0	0	0
7. Vergoeding coproducent	0	0	0
8. Overige directe inkomsten	0	0	0
9. Totaal overige directe inkomsten (6+7+8)	0	0	0
10. Totaal directe inkomsten (5+9)	861.988	335.000	526.988
11. Indirecte inkomsten	459.964	280.000	179.964
12. Private middelen - particulieren incl. Vrienden	6.748	12.500	-5.752
13. Private middelen - bedrijven	0	0	0
14. Private middelen - private fondsen	108.859	5.000	103.859
15. Private middelen - goede doelenloterijen	0	0	0
16. Totaal bijdragen uit private middelen (12+13+14+15)	115.607	17.500	98.107
17. Totaal eigen inkomsten (10+11+16)	1.437.559	632.500	805.059
18. Baten in natura	0	0	0
<u>Subsidies</u>			
19. Totaal structureel OCW (20+21+22+23)	1.543.120	1.506.300	36.820
20. OCW : Reg. spec. cult. bereik (publ. act.)	1.330.960	1.299.203	31.757
21. OCW: Erfgoed onderdeel huisvesting	0	0	0
22. OCW: Erfgoed onderdeel collectiebeheer	212.160	207.097	5.063
23. OCW: Kaderreg. Expl. ond. en wetenschap	0	0	0
24. Totaal structureel Provincie	0	0	0
25. Totaal structureel Gemeente	280.000	280.000	0

26. Totaal structurele publieke subs. overig	0	0	0
27. Totale structurele subsidies (19+24+25+26)	1.823.120	1.786.300	36.820
28. Incidentele publieke subsidies	2.100	40.000	-37.900
29. Totaal subsidies (27+28)	1.825.220	1.826.300	-1.080
TOTALE BATEN (17+29)	3.262.779	2.458.800	803.979

	Realisatie	Begroting	Saldo
	2018	2018	2018
LASTEN	€	€	€
1. Personeelslasten	1.531.714	1.346.274	185.440
2. Huisvestingslasten	431.682	336.000	95.682
3. Afschrijvingen	78.297	75.000	3.297
4. Aankopen	56.697	90.000	-33.303
5. Overige lasten	831.253	611.526	219.727
TOTALE LASTEN (1+2+3+4+5)	2.929.643	2.458.800	470.843
6. Saldo uit gewone bedr.voering	333.136	0	333.136
7. Saldo rentebaten / -lasten	0		0
8. Mutaties Aankoopfonds	0	0	0
EXPLOITATIERESULTAAT (6+7+8)	333.136	0	333.136

EIGEN INKOMSTENPERCENTAGE

Het eigen inkomstenpercentage in 2018 is 79%. Dit is het totaal aan eigen inkomsten/totaal structurele subsidie (1.437.559/1.823.120).

TOELICHTING OP DE BATEN

5. Totaal publieksinkomsten

2018 was een zeer succesvol jaar voor het Prinsessehof. In het jaar van LF 2018 bezochten maar liefst 88.180 bezoekers het museum. Begroot werd een bezoekersaantal van 40.000. Dit heeft tot gevolg gehad dat publieksinkomsten veel hoger liggen dan begroot. Dit geldt voor zowel de inkomsten uit kaartverkoop als voor de inkomsten van de museumwinkel en theesalon.

11. Indirecte inkomsten - specificatie

Doorberekening kosten medewerkers	438.109
Inkomsten bewaking/catering	7.727
Overige	14.128
Totaal	459.964

De integratie van Stichting Keramiekmuseum Het Princessehof en Stichting Het Fries Museum betekent o.a. dat medewerkers van Princessehof werkzaamheden verrichten voor en in het Fries Museum. De inzet van de medewerkers wordt doorberekend aan het Fries Museum.

12. Private middelen – particulieren incl. Vrienden

De Vereniging van Vrienden heeft in 2018 bijgedragen voor aankopen ad € 5.660 en diverse kosten ad € 1.088.

25. Subsidie gemeente

De Gemeente Leeuwarden heeft voor het jaar 2018 een subsidie beschikbaar gesteld van € 280.000. Evenals in voorgaande jaren werd ook in 2018 door de Gemeente geen loon- en prijscompensatie toegekend.

28. Incidentele publieke subsidies

Mondriaan Stichting – aankopen 2018-2019: € 2.100

TOELICHTING OP DE LASTEN

1. Personeelslasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
	€	€	€
Salariskosten	1.531.714	1.346.274	185.440
<u>Toelichting</u>			
Salarissen	907.027		
Inhuur	624.688		
Totaal	1.531.714		
<u>Specificatie salarissen</u>			
Salarissen	704.907		
Sociale lasten	115.737		
Pensioenpremie	86.383		
	907.027		

Het aantal fte's van medewerkers op de loonlijst Princessehof per 31.12.2018 is 18,0

Toelichting:

De salariskosten liggen hoger dan begroot. Functies zijn opnieuw gewaardeerd wat heeft geleid tot extra salariskosten. Daarnaast zijn er nieuwe cao afspraken gemaakt per 1 oktober 2018. Er is een salarisstijging afgesproken van 2,25%. Het Princessehof heeft in 2018 88.180 bezoekers getrokken terwijl er 40.000 begroot waren. Om de bezoekers te verwerken is extra capaciteit ingezet wat ook heeft geleid tot extra kosten.

2. Huisvestingslasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
	€	€	€
Huisvestingslasten	431.682	336.000	95.682

<u>Specificatie</u>	
Energie	33.410
Beveiling	73.135
Huur	208.773
Schoonmaak	60.618
Belastingen	12.743
Verzekeringen	1.229
Onderhoud	41.774
Totaal	<u><u>431.682</u></u>

Toelichting:

De afwijking ten opzichte van de begroting heeft als voornaamste oorzaak dat in de begroting de schoonmaakkosten niet onder huisvestingskosten zijn begroot maar onder inhuur personeel.

3. Afschrijvingen

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Vershil
	€	€	€
Investerings	<u>78.297</u>	<u>75.000</u>	<u>3.297</u>

Toelichting

Een deel van de kosten van de herinrichting Princessehof zijn in 2018 gedaan. Hierdoor liggen de afschrijvingskosten in 2018 hoger dan begroot.

4. Aankopen

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Vershil
	€	€	€
Moderne en hedendaagse Keramiek	<u>56.697</u>	<u>90.000</u>	<u>33.303</u>

Toelichting

In het boekjaar 2018 worden de aankopen 2018 verantwoord. Het Mondriaan fonds heeft een bijdrage beschikbaar gesteld voor aankopen in de periode 2018-2019 van €80.000. Hiertegenover staat de verplichting voor het museum een eigen aankoopbedrag over twee jaar van € 100.000. De uitgaven moeten over 2 jaar worden verantwoord. De aankopen die ten laste komen van het budget van het Mondriaan Fonds zullen voornamelijk plaatsvinden in 2019. Een deel van het budget voor 2018 is derhalve doorgeschoven naar 2019.

5. Overige lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Vershil
	€	€	€
Overige lasten	<u>851.253</u>	<u>611.256</u>	<u>219.727</u>

<u>Specificatie</u>	
Tentoonstellingen	417.189
Collectiebeheer	26.155
Publiciteitskosten	57.220
Educatie	15.990
Diverse personeelskosten	75.729
Organisatiekosten	57.040
Museumkaarten – inkopen	33.929
Museumwinkel – inkopen artikelen	123.236
Museumwinkel – overige kosten	13.969
Theesalon – inkoop artikelen	10.796
	<hr/>
Totaal	851.253
	<hr/> <hr/>

Toelichting:

De tentoonstelling Made in Holland heeft extra kosten met zich meegebracht waar voor een deel ook extra inkomsten tegenover staan. Daarnaast zijn de inkopen van de winkel hoger dan begroot door de hoge bezoekersaantallen in 2018. Hierdoor is de omzet van de winkel sterk gestegen maar ook de inkopen. Daarnaast zijn er extra reis- en verblijfkosten gemaakt, verantwoord onder diverse personeelskosten. In het algemeen kan gesteld worden dat de hoge bezoekersaantallen naast de investeringen in de tentoonstellingen zelf leiden tot meerkosten op verschillende onderdelen in de organisatie. De extra kosten worden gedekt uit de meeropbrengsten door het extra bezoek.

11. Saldo rentebaten/-lasten

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
	<hr/>	<hr/>
	€	€
Totaalbedrag	0	-172
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

2.9 PRESTATIEVERANTWOORDING

Model III - Activiteiten & bereik: Musea						
	Huidig Boekjaar	Bezoek	Activitei- tenplan	Bezoek	Vorig Boekjaar	Bezoek
TENTOONSTELLINGEN	Aantal		Aantal		Aantal	
1. Tijdelijke tentoonstellingen	12		7		10	
Totaal bezoeken (2+3+4+5)		88.180		40.000		36.834
2. Reguliere bezoeken		86.142		37.000		35.552
3. Bezoeken PO		1.235		2.100		1.163
4. Bezoeken VO		418		750		81
5. Bezoeken MBO / HO		385		150		38
Specificatie van bezoeken totaal						
6. Gratis bezoeken		13.520		13.333		12.564
7. Betaalde bezoeken		74.660		26.667		24.270
Overige bezoeken:		0				
8. Bezoeken website totaal		128.351		129.000		114.482
9. Aantal unieke bezoekers website		94.442		103.200		89.378
OVERIGE ACTIVITEITEN						
10. Schoolgebonden activiteiten	114	2.038	128	3.000	63	1.282
11. waarvan PO	57	1.235	120	2.750	55	1.163
12. waarvan VO	26	418	8	250	5	81
13. waarvan MBO / HO	31	385	0	0	3	38
14. Openbare activiteiten	163	4.517	140	2.850	76	2.014
15. Totaal overige activiteiten (10+14)	277	6.555	268	5.850	139	3.296

Toelichting prestatieverantwoording:

Een deel van de openbare activiteiten wordt opgenomen op basis van een schatting. Dit geldt voor de volgende twee categorieën:

- Instaprondleidingen
 - Methodiek: 6-10 personen per rondleiding, 8 gemiddeld x aantal rondleidingen
- Speurtochten
 - Aantal bestelde speurtochten minus aantal speurtochten in voorraad = aantal verstrekte speurtochten

2.10 VERBONDEN PARTIJEN

Van verbonden partijen is sprake wanneer een partij beleidsbepalende invloed kan uitoefenen op een andere partij, dan wel invloed van betekenis kan uitoefenen op het zakelijke en financiële beleid van de andere partij. De verbondenheid tussen Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof en de hier genoemde stichtingen ontstaat omdat beide Stichtingen vallen onder de Stichting Beheer Fries Museum / Keramiekmuseum Prinsessehof en de aanwezigheid van een gemeenschappelijke Raad van Bestuur en een gemeenschappelijke raad van toezicht.

STICHTING BEHEER FRIES MUSEUM EN KERAMIEKMUSEUM HET PRINCESSEHOF

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het instandhouden, beheren en doen exploiteren van de musea Fries Museum en Keramiekmuseum Prinsessehof te Leeuwarden, zulks door het voeren van het instandhouden, beheren en doen exploiteren van de musea Stichting Het Fries Museum en Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof.

STICHTING HET FRIES MUSEUM

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling het inrichten en exploiteren van Het Fries Museum te Leeuwarden.

Het Prinsessehof heeft aan het Fries Museum doorbelast in 2018 kosten voor salarissen ad € 438.109.

Door het Fries Museum zijn in 2018 doorbelast aan Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof de volgende kosten: salarissen € 571.326, huur werkplekken € 30.000, kosten ICT € 6.134. Het totaalbedrag aan doorbelaste kosten is € 607.460.

STICHTING MONUMENTEN FRIES MUSEUM / KERAMIEKMUSEUM HET PRINCESSEHOF

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling de instandhouding van monumenten in de zin van de Monumentenwet 1998.

De Stichting Monumenten heeft een bedrag van € 6.010 voor huur pand Grote Kerkstraat 17 doorbelast aan Keramiekmuseum Het Prinsessehof in 2018.

Het Prinsessehof heeft aan de Stichting Monumenten in rekening gebracht het bedrag van € 5.035 zijnde doorbelaste energiekosten pand Doelestraat 3.

STICHTING COLLECTIEFONDS FRIES MUSEUM EN KERAMIEKMUSEUM PRINCESSEHOF

Deze stichting is statutair gevestigd in de gemeente Leeuwarden en heeft als doelstelling de aankoop en zo nodig restauratie van museumvoorwerpen, voor zover niet subsidiabel, ten behoeve van Stichting Het Fries Museum en Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof.

In 2018 werd het eerste fonds op naam ten behoeve van Keramiekmuseum Prinsessehof opgericht, het Van Asperen-Van der Linden fonds.

3. OVERIGE GEGEVENS

3.1 RESULTAATBESTEMMING

Het deel van de subsidie OCW dat nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt dient opgenomen in het bestemmingsfonds OCW.

Het resultaat wordt toegerekend volgens onderstaande berekening.

	2018	perc.	2017	perc.
Totale Baten conform jaarrekening	3.262.779		2.880.366	
Subsidie OCW	1.543.120	47%	1.506.300	52%
Overige baten	1.719.659	53%	1.374.066	48%
Voordelig cq nadelig saldo	336.136		26.025	

Voordelig saldo

Toerekening voordelig saldo aan:

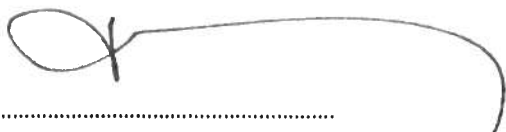
- Bestemmingsfonds OCW – algemeen	157.556	13.610
- Algemene reserve	175.580	12.415

3.2 VASTSTELLEN JAARREKENING

Vaststelling door directie

De directie heeft de jaarrekening vastgesteld op 25 maart 2019.

Ondertekening

.....
Drs. K.J.R. Callens, directeur-bestuurder

Goedkeuring raad van toezicht

De raad van toezicht heeft in de vergadering van 25 maart 2019 de jaarrekening goedgekeurd.

Ondertekening

.....
Dhr. drs. H.H. Apotheker, voorzitter

3.3 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die vermeld dienen te worden.

3.4 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de raad van toezicht van Stichting Keramiekmuseum het Princessehof.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Keramiekmuseum het Princessehof te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Keramiekmuseum het Princessehof per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 en de bepalingen krachtens de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2018.
2. De staat van baten en lasten over 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en de Regeling Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Keramiekmuseum het Princessehof zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens
- De WNT-verantwoording 2018

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat:

- De andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2017-2020. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De algemeen directeur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de algemeen directeur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De algemeen directeur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020. In dit kader is de algemeen directeur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die algemeen directeur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de algemeen directeur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de algemeen directeur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de algemeen directeur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De algemeen directeur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Groningen, 25 maart 2019

Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. E. Vriesen RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de algemeen directeur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- Het vaststellen dat de door de algemeen directeur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGE 1. NEVENFUNCTIES 2018

[geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening]

Nevenfuncties 2018 directeur-bestuurder Fries Museum

De heer drs. K.J.R. Callens

- Secretaris Stichting Hora Siccama van Harkstede
- Bestuurslid Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting
- Lid Raad van Advies Kolleksjesintrum Fryslân
- Lid DOLCI (Directie Overleg Leeuwarder Culturele Instellingen)
- Voorzitter Stichting MuseumJeugdUniversiteit
- Lid stakeholdersgroep Noordelijk Cultuurfonds VNO-NCW
- Adviesgroep haalbaarheidsstudie Kenniscentrum Oral History
- Adviesgroep samenwerking musea – avrotros
- Lid kernteam Rembrandtjaar 2019
- Bestuurslid Club Diplomatique Fryslân

Nevenfuncties 2018 leden raad van toezicht

De heer drs. H.H. Apotheker, waarnemend burgemeester Noardeast-Fryslân

- Voorzitter raad van commissarissen Acantus (Woningcorporatie)
- Vicevoorzitter NHL Stenden Hogeschool
- Lid bestuur Stichting Cambuur Leeuwarden

Mevrouw H.C. Alberdingk Thijm, directeur van de AkzoNobel Art Foundation

- Bestuur Sikkens Foundation
- Advisory Board van het Materiaalfonds
- Advisory Board van de Ketelfactory Schiedam
- Diverse jury's en adviescommissies o.a. rijks gecommiteerde kunstacademies
- Programmamaker / presentator: o.a. avrotros diverse programma's o.a. De kunst van het verzamelen
- Voorzitter diverse commissies Mondriaan Fonds, o.a. werkbijdrage Jong Talent en Bemiddelaars, selectie commissie galeries voor kunstkoopregeling. Sinds 1 november 2018 lid raad van toezicht Mondriaan Fonds
- Bestuur van Doesburghuis, Parijs

De heer prof. dr. R.E.O. Ekkart, hoogleraar, kunsthistoricus/onderzoeker, publicist

- Lid Raad van Adviseurs Vereniging Rembrandt
- Lid raad van toezicht Mondriaan Fonds
- Lid Adviescommissie beoordeling aangeboden cultuurbezit uit nalatenschappen, Ministerie van Financiën
- Voorzitter beoordelingscommissie Ekkart Fonds, Vereniging Rembrandt
- Voorzitter bestuur Stichting P. en N. de Boer
- Voorzitter bestuur Uytendogaert Stichting
- Lid bestuur Brantsen van de Zyp Stichting
- Lid bestuur Stichting Bosch Research and Conservation Project
- Lid redactie tijdschrift Oud Holland
- Lid wetenschappelijke adviesraad Rubenianum Antwerpen
- Voorzitter begeleidingscommissie Project Museale Verwervingen, Museumvereniging
- Voorzitter jury Nederlandse Portretprijs
- Gastcurator tentoonstelling *Lief en Leed*, Rijksmuseum Twenthe, Enschede

De heer C. Groeneveld, bestuurder Cultuurmaatschappij

- Geen nevenfuncties

Mevrouw mr. D. Kingma, advocaat Adrenna arbeidsrechtadvocaten

- Bestuurslid van de Vereniging van Advocaten in Friesland
- Bestuurslid van de Ladies van de Ronde Tafel (tafels 2 en 87)

De heer R. Mulder

- Voorzitter Centrum voor Film in Friesland (filmhuis Slieker Film, Fries Filmfestival, Fries Filmarchief)
- Voorzitter Stichting Urgente Noden Friesland
- Lid bestuur Stichting VerbindMij
- Lid Geschillencommissie Auteurscontractenrecht
- Lid Curatorium Gonsalvesprijs

De heer drs. K.J. Storm, voorzitter

- Baxter International Inc. (voorzitter Audit Committee en Lid Corporate Governance Committee) tot 01-01-2019
- Pon Holdings (vicevoorzitter)
- Eisma Media Groep (lid van raad van commissarissen)
- Industrial Advisor EQT
- Vicevoorzitter Curatorium VNO-NCW
- Vicevoorzitter Stichting VuMC Cancer Center Amsterdam
- Lid raad van toezicht Museum Tromp's Huys
- Lid Internationale Adviesraad IESE

De heer ir. J.W.G. Vernooij, algemeen directeur Omrin

- Voorzitter Innovatie Pact Fryslân
- Voorzitter Vereniging Circulair Friesland
- Voorzitter Stichting BeStart
- Lid Deskundigencommissie EFRO
- Vicevoorzitter NVRD
- Lid Club Diplomatieque

Mevrouw L. Vos, MSM

- Voorzitter Calibris Foundation
- Lid raad van toezicht Zorgplein Noord
- Voorzitter stichting Biosintrum
- Voorzitter stichting Wettermerk
- Voorzitter "jongeren en kunst"